

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Mekanismer i ett ungdomsprojekt

– hur insats blir till resultat och varför

Socionomprogrammet
C-uppsats
HT 2011

Författare Sara Hassanvan
Handledare Pierre Engström

Abstract

Titel: Mekanismer i ett ungdomsprojekt – hur insats blir till resultat och varför

Författare: Sara Hassanvan

Arbetslösa ungdomar är ett problem i dagens samhälle och kunskaperna om de projekt som finns om ungdomsprojektens innehåll, vilka deltagarna är, vilka resultat som uppnås och hur de uppnås är liten. Syftet med denna uppsats är att få en ökad förståelse för hur ett ungdomsprojekt kan påverka en individ och se vad olika insatser kan ge för effekter och hur denna effekt uppstår hos individen. Syftet besvarades genom att finna svar på följande frågeställningar:

- *Vad anser de intervjuade före detta deltagare i Green Team varit betydande insatser?*
- *Vilka effekter har dessa insatser haft på deltagarna?*
- *Hur kan det förklaras att insatserna gett de effekter som uppstått?*

Kvalitativa intervjuer valdes som metod för att svara på frågeställningarna då det krävdes för att få informantens egen upplevelse av sin situation innan, under och efter Green Team. Två före detta deltagare i projektet Green Team intervjuades. För att hitta dessa informanter användes ett bekvämlighetsurval. Kritisk realism användes som vetenskapsteoretisk utgångspunkt för att undersöka informanternas upplevelser, vilket medförde en särskild intervjuteknik där intervjuaren är aktiv och tillsammans med informanten skriver ned stödord under de förbestämda rubrikerna struktur, insats, mekanism och resultat. Som en extra hjälp användes även en intervjuguide som användes som en checklista. Empirin analyserades sedan vidare ur det kritiskt realistiska perspektivet med Maslows behovsteori, ERG och KASAM. Empirin resulterade i två individuella historier, där bakgrund och erfarenheter spelar stor roll för hur projektet upplevs, vilka insatser som blir betydande, hur de påverkar individen och vilka resultat som uppstår för de olika individerna. Analysen gjordes genom att förklara dessa samband på ett teoretiskt plan. Uppsatsen visar på ett par insatser som av båda deltagarna uppfattades som betydelsefulla, men sedan gick åsikterna isär. För den ena deltagaren låg det betydande i att de insatser som gavs bekräftade hans egenvärde, medan den andre deltagaren blev mest hjälpt utav att projektet innebar ett gruppdeltagande som gav en gemenskap. Resultaten visar på att det är svårt att på förhand veta vilka mekanismer som gör att en viss individ förändras i önskad riktning och att det finns ett stort behov av individuella insatser.

Nyckelord: Ungdomsarbetslöshet, arbetsträning, ungdomsprojekt, arbetsmarknadspolitiska insatser.

Innehållsförteckning

ABSTRACT	2
FÖRORD	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Tidigare forskning	6
1.3 Problemformulering	9
1.4 Syfte & frågeställningar.....	10
2 KRITISK REALISM SOM VETENSKAPSTEORI	11
2.1 Verklighetssyn med flera nivåer av kunskap	11
2.2 Mekanismer	11
2.3 Effektproblemet	12
2.4 Tillvägagångssätt	13
3 METOD	14
3.1 Författande.....	14
3.2 Sökning efter tidigare forskning	14
3.3 Information om Green Team	14
3.4 Intervjuer	15
3.4.1 Metodval	15
3.4.2 Urval	15
3.4.3 Intervjusituation.....	15
3.4.5 Bearbetning av empirin.....	16
3.5 Analysförfarande	17
3.6 Metodkvalitet.....	18
3.6.1 Reliabilitet.....	18
3.6.2 Validitet.....	19
3.6.3 Generaliserbarhet	20
3.6.4 Etik.....	21
4 TEORIER	22
4.1 Motivationsteorier och behovens betydelse.....	22
4.1.1 Maslows teori – basbehov i hierarki.....	22
4.1.2 Alderfers teori – parallella behov.....	24
4.2 KASAM.....	24
5 BESKRIVNING AV GREEN TEAM	27
6 EMPIRI & ANALYS	29
6.1 Kalles berättelse.....	30
6.1.1 Analys – Kalles återupprättelse av sitt värde.....	33
6.2 Adams berättelse.....	38
6.2.1 Analys – Adams längtan och sökande efter stabilitet.....	41
7 DISKUSSION	46
7.1 Ungdomarnas syn på betydande insatser	46
7.2 Insatsernas effekt på ungdomarna	47
7.3 Teoretisk förklaring av effekterna	48
7.4 Förslag till vidare forskning	48
8 AVSLUTANDE REFLEKTIONER	50
9 REFERENSLISTA	51
10 BILAGOR	53

Förord

En dag på mitt extrajobb som receptionist på socialkontoret i Hjällbo, blev jag tillfrågad av en av enhetscheferna om jag ville skriva min uppsats om Green Team. Jag fick en snabb beskrivning om att Green Team är ett framgångsrikt projekt för arbetslösa ungdomar som under projekttiden får en sex månaders anställning för att sedan gå vidare till ett riktigt jobb. Mina tankar på uppsatsen var då åt ett annat håll men faktum var att jag själv tidigare funderat över alla dessa projekt som finns för ungdomar och om de verkligen ger resultat. Projektet Green Team hade jag aldrig hört talas om innan. Inte heller hade jag hört talas om ett projekt där det ingår en anställning med lön vilket fick mig intresserad av att veta mer om projektet.

Både i media och bland min umgängeskrets har det funnits en debatt om de praktikplatser som ungdomar och de som befinner sig i Fas 3 tvingas in i. Insändare i tidningen skriver om meningslösa sysselsättningar och söka-jobbkurser som beskrivs som dagis eller förvaring. En av mina vänner har i skrivande stund påbörjat sin femte(!) söka-jobb-kurs där man lär sig skriva CV osv. Man kan fråga sig om ytterligare en CV-förbättring verkligen är det som behövs för att han ska få ett arbete. Det kan i sådana stunder vara lätt att känna misstro mot alla liknande projekt och bli frustrerad över alla dessa pengar som slängs i sjön. Min personliga åsikt är att jag är övertygad om att det finns bra projekt med bra resultat. Dock har jag fått uppfattningen att man inte anstränger sig för att ta reda på vad som fungerar för vem.

När jag under termin fem på socionomprogrammet praktiserade som socialkonsulent på arbetsförmedlingen, fick jag en annan bild av dessa projekt och fick en förståelse för att de inte alltid är till för att nödvändigtvis leda *direkt* till jobb. Att ha en sysselsättning är på många sätt bättre än att gå hemma ur ett hälso-perspektiv. Att inte ha en sysselsättning kan bli passiviserande och isolerande för individen. Man mår både fysiskt och psykiskt bättre av att ha någonstans att gå på dagarna där man träffar människor och ingår i ett sammanhang. När människan mår bättre ökar också chansen att få och fungera i ett arbete.

Att som i Green Team erbjuda ungdomar en lön, är något som jag själv tidigare tänkt skulle vara en lösning och en starkt motiverande faktor för att få människor i arbete. Därför väcktes min nyfikenhet extra mycket när jag fick höra talas om Green Team och det var med denna förståelse jag gick in i arbetet med denna uppsats.

Denna uppsats hade inte varit möjlig att genomföra utan ledarna för Green Team som välkomnade mig och mina ursprungliga uppsatskollegor till verksamheten och jag vill därför rikta ett tack till dem. Jag vill även tacka min handledare Pierre Engström, vars entusiasm och aldrig sinande engagemang i handledningen hjälpte mig att hålla motivationen uppe och pushade mig till att alltid nå min fulla potential. Framförallt vill jag framföra ett extra stort tack till de informanter som ställt upp för intervjuer till denna uppsats. Utan er öppenhet hade denna uppsats inte varit genomförbar.

1 Inledning

I detta kapitel introduceras läsaren för uppsatsämnet genom information om ungdomsarbetslöshet och ungdomsprojekt samt en genomgång av tidigare forskning. Kunskapsläget problematiseras och tjänar som grund för uppsatsens syfte och frågeställningar.

1.1 Bakgrund

Ungdomsarbetslösheten är hög! Ekonomifakta (2012) rapporterar att under det fjärde kvartalet år 2011 var 21 % av alla ungdomar mellan 15-24 år i Sverige arbetslösa. Arbetslösheten är ett problem i dagens samhälle, då det kan leda till ett utanförskap som kostar för både samhället samt individen. Att arbeta för att motverka arbetslösheten är därför en viktig del i det sociala arbetet. (SOU 2003:92; Ungdomsstyrelsen 2005:10)

Ungdomars arbetslöshet är speciellt viktigt att motverka av flera skäl. Andersson (2006) menar att arbetslösheten påverkar individens självbild negativt och kan komma att bli en del av identiteten. Enligt Da Mata och Nyberg (2008) är identiteten extra sårbar för de konsekvenser som arbetslösheten innebär speciellt under ungdomstiden eftersom det är då vuxenidentiteten formas. Risken blir då ännu större för att konsekvenser som utanförskap, passivitet och andra personliga problem ska uppstå och bli bestående för individen (Da Mata & Nyberg 2008). Även i SOU:s rapport (2003:92) beskrivs ungdomar som en extra känslig grupp för arbetslöshet. Speciellt åldern 20-24 år verkar särskilt känsliga för utanförskapets negativa effekter. Dessa ungdomar får det särskilt svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. I rapporten tas även andra negativa konsekvenser upp, som t.ex. att arbetslöshet ger en högre risk för psykisk sjukdom eller för att hamna i missbruk. (SOU 2003:92)

Det är alltså särskilt viktigt att förhindra att ungdomar hamnar eller fastnar i arbetslöshet eftersom de är särskilt känsliga för arbetslöshetens effekter samt för att dessa effekter ska bli bestående. Samtidigt är det ett faktum idag att det finns en högre arbetslöshet hos ungdomar än för befolkningen i stort. (Nordström 2004; Ungdomsstyrelsen 2009:11; Ungdomsstyrelsen 2005:10) För ungdomar har det blivit allt svårare att komma in på arbetsmarknaden. Tillgången till fasta anställningar har minskat (SOU 2003:92) och de arbeten som finns tillgängliga för ungdomar är ofta präglade av instabila anställningsförhållanden. Ungdomar har dessutom ofta bristande arbetslivserfarenhet jämfört med de äldre och i och med sist in- först ut principen är det ungdomar som får lämna företaget först vid nedskärningar. Även kompetenskraven på arbetsmarknaden har höjts vilket innebär att det blir allt svårare för de utan utbildning att komma in på arbetsmarknaden över huvud taget. (Ungdomsstyrelsen 2005:10)

Eftersom ungdomar ofta inte har etablerat sig på arbetsmarknaden har de ofta inte heller kvalificerat sig till arbetslös- eller sjukförsäkring. Därför får en stor del av denna grupp bidrag för att klara sin försörjning (Ungdomsstyrelsen 2005:10). I Ungdomsstyrelsens rapport (2005:10) rapporteras denna siffra vara 40 % av alla arbetslösa ungdomar. För att få bidrag i form av försörjningsstöd finns för ung-

domar ett krav på motprestation, att de ska medverka i de sysselsättningar som tilldelas dem.

Sammanfattningsvis kan sägas att ungdomar har det svårare att komma in på arbetsmarknaden vilket innebär en högre risk för att de hamnar i arbetslöshet. Arbetslöshet kan leda till många negativa konsekvenser som för ungdomar dessutom riskerar bli bestående konsekvenser. Dessa individer har ofta svårt att försörja sig och många lever därför på bidrag, vilket innebär ett krav på att delta i de sysselsättningar de anvisas till.

1.2 Tidigare forskning

Sedan mitten av 1970-talet har man använt åtgärder riktade mot arbetslösa ungdomar i form av projekt, ofta kallade aktiveringsprogram. Dessa sysselsättningsåtgärder finns för att underlätta för ungdomar att komma in i arbetslivet och kan vara i form av praktik, kompetens- eller kvalitetshöjande insatser, hjälp till hur man söker arbete eller motivera till fortsatta studier (Ungdomsstyrelsen 2005:10; Da Mata & Nyberg 2008). Det är ett sådant ungdomsprojekt som informanterna i denna uppsats har deltagit i.

De verksamheter som finns för arbetslösa ungdomar finns i många former och har även många olika benämningar. Aktiveringsprogram, arbetsträning, sysselsättning, praktik, åtgärd m.fl. är några namn. Ofta kommer dessa verksamheter i form av tidsbegränsade projekt och benämns som ungdomsprojekt. I uppsatsen kommer begreppet ”ungdomsprojekt” användas genomgående för att inte skapa förvirring hos läsaren.

Målet med ungdomsprojekten är att hjälpa ungdomar in på arbetsmarknaden och bort från utanförskapet. De olika projekt som finns är många till antalet och kan se olika ut. För att få en bild av hur och om de fungerar presenteras nedan tidigare forskning om ungdomsprojekten för arbetslösa ungdomar. Något som verkar vara ett genomgående tema är bristen på kunskap om ungdomsprojektens innehåll i stort och framförallt en betydande brist i kunskapen om *hur* ungdomsprojekten påverkar ungdomarna och varför.

Resultat av ungdomsprojekt

I en rapport från IFAU (Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering) utreds som dess titel anger ”(Hur) hjälps ungdomar av arbetsmarknadspolitiska program”. Rapporten gäller hela den svenska arbetsmarknadspolitiken för ungdomar. Rapportens resultat visar på att ungdomar som innefattas av reglerna som gäller för de mellan 20-24 år får jobb snabbare än övriga arbetslösa. Dessa effekter är dock kortvariga, vilket innebär att inga belägg funnits för att ungdomsprojekten ger långsiktiga effekter. Ett annat resultat är att de kommunala projekten för ungdomar uppvisar sämst resultat av de undersökta. De kommunala ungdomsprojekten leder förvisso ofta till att individer går vidare i någon form av utbildning, men det är större sannolikhet för dessa individer att fortsätta vara arbetslösa både på kort och på lång sikt. Författarna för rapporten konstaterar även att kunskapen är liten när det gäller vad de kommunala projekten egentligen har för innehåll, vilket försvårar jämförelserna. (Forslund & Nordström 2006)

I en annan rapport från IFAU, ”In- och utträdeseffekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare” har Persson och Vikman (2010) studerat hur det aktiveringskrav som finns minskar bidragstagandet. Deras resultat visar på att aktiveringskravet i första hand får effekt genom att bidragstagare *lämnar* bidrag och i andra hand att de som tillhör högriskgrupper för att bli bidragstagare inte *hamnar* i bidrag. Deras studie visar även på att aktiveringskravet ger en positiv effekt genom att särskilt ungdomars bidragsberoende minskar. Denna rapport har fokus på om själva *kravet* på aktivering är det som ger effekt, men som författarna påpekar att inte bara aktiveringskravet, utan även innehållet i de olika aktiveringsprogrammen som kan ha stor betydelse för resultatet, men att denna kunskap är liten. (Persson & Vikman 2010)

Kartläggning & framgångsfaktorer i ungdomsprojekt

Ungdomsstyrelsen (2009:11) har i rapporten ”Vägarna in” kartlagt kommuners arbete med arbetslösa ungdomar. Studien kommer fram till att insatserna i kommunerna är kartlagda i varierande grad och att den information som finns samlad är mycket bristfällig både vad gäller deltagarna, insatsernas art och vilka resultat som genereras. Deltagarna kan ha allt ifrån stora behov av motiveringsarbete till att endast behöva vägledning för att komma vidare. I rapporten presenteras de faktorer som ledarna i projekten anser vara framgångsfaktorer. Dessa är bl.a. att verksamheten är placerad geografiskt nära målgruppen, att insatserna sätts in i ett tidigt skede, att kartlägga ungdomens historik och kompetens för att få en helhetsbild, individanpassade lösningar, medbestämmande från ungdomen, nära samarbete med lokala arbetsgivare och rätt matchning. Författarna till rapporten menar att kartläggningen visar på att det finns ett tydligt behov av kunskapsutbyte mellan de som arbetar kring ungdomar. Det behövs även en samordnande instans i kommunerna för att man ska kunna veta vilka projekt som bedrivs. En svårighet med att mäta effekter i ungdomsprojekten är att det ännu inte finns några gemensamma bedömningsinstrument, vilket gör jämförelser mellan olika projekt svåra att genomföra. Dessutom kan målgruppen i de olika projekten skilja sig så mycket åt att en jämförelse inte blir relevant. Det som behövs är således både gemensamma definitioner på olika målgrupper i projekten och en överenskommelse över vad man mäter i insatserna. En slutsats som dras i rapporten är att ungdomar som är olika långt ifrån arbetsmarknaden behöver olika insatser och att det därför finns skillnader i vilka resurser som krävs för att insatsen ska ge resultat. (Ungdomsstyrelsen 2009:11)

Även rapporten från SOU (2007:18) tar upp det faktum att bristen är stor på information om vad som är de egentliga insatserna i projekten och att de kunskaper som finns i varje projekt inte tas tillvara eftersom man brister i uppföljningen. Rapporten tar upp att framgångsfaktorer i projekten verkar vara exempelvis att insatserna sätts in i ett tidigt skede, en fungerande samverkan, frivillighet och individuella val och lösningar som förutsättningar för ett lyckat arbete. Enligt rapporten saknas dock tillräckligt underlag för att man ska kunna utläsa vad som fungerar bäst och ger bäst resultat. (SOU 2007:18)

Socialisering i ungdomsprojekt

Daniel Thunqvist (2006) har studerat hur ungdomar mellan 20-24 år socialiseras i ungdomsprojekt. Thunqvist menar att ungdomsprojekten är av arbetsfostrande slag, där man försöker omforma ungdomarnas identiteter, eller rent av att skapa

nya identiteter, förmågor och värderingar för att de ska passa in i den rådande arbetstagarnormen. Thunqvist beskriver det han kallar för projekt med ”otraditionella åtgärder”. Dessa projekt är kommunalt utformade, det praktiska innehållet formas av de tjänstemän som arbetar i projektet och baseras på deras erfarenheter och förnuft. Målet är att projektet ska fungera utvecklande för ungdomarnas kompetens och identitetsutveckling. Thunqvist menar att projekten har tagit över en fostrande roll som tidigare låg på familj- och släktnivå. I projekten håller man sig borta från ett myndighetsperspektiv och projektledarna får ofta en föräldraroll i hur de till ungdomarna förmedlar den moral och de roller som finns på den generella arbetsmarknaden. Föräldrarollen öppnar upp för möjligheten att tydligt kunna påpeka de förändringar ungdomen bör göra, önskvärda förändringar som i andra, mer officiella sammanhang kanske endast vagt antyds eller förblir outtalade. (Thunqvist 2006)

Utvärderingar av projekt

I ”Utvärdering av Access: ett projekt om ungdomar, arbetslöshet och anställningsbarhet” av Dalin och Jakobsson (2007) förklaras att målen med ett ungdomsprojekt kan vara olika i fråga om man strävar efter att ungdomen ska komma i anställning eller bli anställningsbar. Författarna menar att en anställning är ett ofta kortvarigt resultat, eftersom effekten tar slut när arbetet tar slut, medan en höjd anställningsbarhet ger hjälp till anställningar även efter det första jobbet efter insatsen avslutats. Författarna menar att även om dessa två begrepp inte behöver utesluta varandra bör man vara medveten om skillnaden. Utvärderingen tar upp vad anställningsbarhet innebär ur ett arbetsgivarperspektiv och vilka kompetenser som det innefattar. Genom självskattningsskalor och intervjuer har de utvärderat Access effekter på ungdomarna där resultaten visar på att en stor del av ungdomarna ser Access som anledningen till en större framtidstro gällande arbete eller studier. Avgörande verkar vara ett ökat självförtroende, ökad kunskap om kraven som finns på en som arbetare samt en större vilja till arbete. I utvärderingen framkommer även att anställningsbarheten ökar för den arbetssökande genom att bättre förstå arbetsmarknaden och ha personlig förmåga och strategi för att ta sig an arbetssökandet. (Dalin & Jakobsson 2007)

Da Mata och Nyberg (2008) har utvärderat Klivet, en verksamhet som arbetar med att hjälpa ungdomar att komma ut i arbetslivet på ett långsiktigt hållbart sätt genom att öka ungdomarnas sociala och emotionella kompetens. I utvärderingen av Klivet framkommer ett antal framgångsfaktorer för deras verksamhet;

- Det är nödvändigt att kontinuerligt vara uppdaterad på målgruppens sammansättning för att skapa adekvat utbud av insatser
- Utveckla kunskapen om vilka aktiviteter som fungerar för vilka ungdomar i målgruppen
- Erbjud en mångfald av aktiviteter och program

Andra slutsatser som dras i utvärderingen är att ledarna upplever det som att de deltagare som kommer har en allt tyngre problematik och att dessa inte är redo för arbete eller studier än. De anser att en annan verksamhet, förslagsvis mer inriktad på motivationsarbete skulle vara lämpligare för dessa personer. De menar vidare på att det kan medföra negativa konsekvenser när man sätter ungdomar i projekt som de egentligen inte är redo för eftersom det då finns en stor risk för att de ej

fullföljer programmet och får ännu ett misslyckande bakom sig. En annan erfarenhet de har är att frivilligheten är viktig eftersom omotiverade ungdomar har både en större risk för att ”misslyckas” och kan även dra ner de övriga deltagarnas motivation. (Da Mata & Nyberg 2008)

Sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattningsvis kan sägas att det har gjorts övergripande studier för att mäta hur många som kommer ut i arbete eller utbildning efter projektiden. Forskningen visar på att det finns en viss mätbar effekt av ungdomsprojekt i form av att ungdomen kommer ut i arbete eller utbildning, men att effekten ofta är kortvarig. Effektens längd kan bero på om man ser anställning eller anställningsbarhet som det primära målet. Det finns ingen samlad information om de olika projekt som finns, varken om hur målgruppen ser ut, insatsens art eller resultat. En gemensam faktor verkar dock vara att projekten används som ett verktyg för att socialisera arbetslösa ungdomar. Den kunskap som finns om ungdomsprojekten är bristfällig och det finns stora behov av att samordna den kunskap som finns. Trots det splittrade kunskapsläget verkar det från olika håll finnas en gemensam inställning till vad som är viktiga framgångs- och riskfaktorer. Men för att kunna sammanställa den kunskap som finns i respektive verksamhet för att beräkna vad som ger effekt, krävs gemensamma definitioner eller mätinstrument för olika målgrupper och för de olika effekterna man mäter.

1.3 Problemformulering

Genomgången av tidigare forskning visar att det finns en viss information om vad vissa av projekten innehåller för insatser och vilka resultat som har uppnåtts, men att informationen ofta stannar hos det egna projektet och sällan leder till kunskapsutbyten eller till en gemensam kunskap på fältet. Ett Citat från Fokus05 beskriver situationen talande;

”Arbetsmarknadspolitikens ungdomsåtgärder kom på 1970-talet. Sedan dess har det varit mer regel än undantag att ungdomsåtgärderna begränsas när konjunkturen är god, och utökas när konjunkturen är mindre gynnsam. Dock har uppföljning, utvärdering och dokumentation av olika metoder att arbeta med unga varit undermåliga. Det innebär att utvecklingen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som erbjuds unga har varit långsam, förändringarna har varit små och att vi vet litet om deras innehåll och kvalitet. Det innebär också att vid varje konjunkturedgång byggs en ny struktur upp utan att tidigare erfarenheter tas tillvara.” (Ungdomsstyrelsen 2005:10 sid. 101)

I den tidigare forskningen om ungdomsprojekt finns meningar om vad som anses vara framgångsfaktorer i ungdomsprojekten. Faktorerna beskrivs övergripande och det fattas ingående definitioner av vad i dessa olika insatser innehåller som ger resultat eller *hur* det kommer sig att resultaten uppstår. Det saknas även kunskap om vad som gör att en insats ger resultat för en individ men inte en annan.

”Avsaknad av systematisk uppföljning leder tyvärr till att de lärdomar man kunde fått utav dessa tyvärr inte tas tillvara. En viktig slutsats är att oberoende utvärderingar måste genomföras för att få kunskap om innehållet i och effekterna av program och insatser för arbetslösa ungdomar. Detta borde vara ett krav både ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och för att kunna erbjuda relevant verksamhet till enskilda individer. De kunskaper som kvalitativa utvärderingar ger om vilka insatser som leder till positiva resultat för olika ungdomsgrupper kan därefter ligga till grund för fortsatt utveckling av verksamheten.”
(SOU 2007:18 sid 224)

Citatet ovan visar på vikten av att öka kunskapen om ungdomsprojekt och hur olika insatser påverkar arbetslösa ungdomar för att man ska kunna vidareutveckla och förbättra det arbetet. Det är en brist i dagens sociala arbete att kunskapen saknas om vad dessa projekt egentligen får för effekter och *varför* de får de effekter som uppstår. En brist som påverkar både individen och hela samhället negativt. Att arbeta för att täcka upp dessa brister som är viktigt för det sociala arbetet då det skulle innebära både ett minskat personligt lidande för de arbetslösa ungdomarna och verka positivt för samhällsekonomin.

1.4 Syfte & frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att få en ökad förståelse för *hur* ett ungdomsprojekt kan påverka en individ och ge effekt. I detta ingår sökandet efter *varför* en insats påverkar, dvs. *hur kommer det sig* att insats X för en specifik individ får ett specifikt resultat? Detta kräver i sin tur en förståelse för *hur det går till* när effekten uppstår.

I denna uppsats används ungdomsprojektet Green Team som ett exempel på ungdomsprojekt och informanterna till denna uppsats är före detta deltagare därifrån. En beskrivning av Green Team görs i kapitel 5.

För att besvara uppsatsens syfte används följande frågeställningar;

- Vad anser de intervjuade före detta deltagare i Green Team varit betydande insatser?
- Vilka effekter har dessa insatser haft på deltagarna?
- Hur kan det förklaras att insatserna gett de effekter som uppstått?

Förhoppningarna är att ett besvarande av dessa frågeställningar kommer medföra en ökad kunskap om ungdomsprojekten och därigenom motverka en del av den brist som finns inom kunskapsläget.

2 Kritisk realism som vetenskapsteori

Blom och Morén (2011) skriver att det finns många olika sätt att göra studier på och att valet av forskningsmetod lämpligast baseras på vilken sorts information man önskar få. Kritisk realism är ännu ganska ovanligt när det gäller studier i socialt arbete, men är ett effektivt alternativ när man vill förklara *hur* och *varför* vissa effekter uppstår (Blom & Morén 2011). Eftersom syftet med denna uppsats är att förklara just *hur* och *varför* resultaten har uppstått för respondenterna som deltagit i Green Team används kritisk realism som vetenskapsteoretisk utgångspunkt för denna uppsats. Den kritiska realismen uppmärksammar komplexiteten i vad som påverkar människors handlande. Eftersom både insatser, människor och socialt arbete i sig själva är komplexa fenomen, är kritisk realism användbart för denna uppsats.

2.1 Verklighetssyn med flera nivåer av kunskap

Blom och Morén (2011) tar upp att den kritiska realismens verklighetssyn är att det finns flera olika nivåer av kunskap. Stoeckel (2007) beskriver det som att kunskap kan sökas genom tre olika domäner av verkligheten;

- **Det faktiskas domän** är den nivå som består av faktiska händelser. Dock kan vi bara erfara en del av dessa. Exempel på detta är en insats och den effekt som sker. Denna domän består alltså av händelser som går att observera, händelser som är svåra att observera, eller händelser som inte går att observera alls.
- **Den empiriska domänen** innehåller allt vi uppfattar med våra sinnen. Denna kunskap fås genom det empiriska materialet och baseras på en subjektiv, konstruerad verklighet.
- **Verklighetens domän** definieras som en ”djupdimension” Mekanismerna i verklighetens domän, är det som ger upphov till de faktiska händelser som kan observeras i den faktiska domänen.

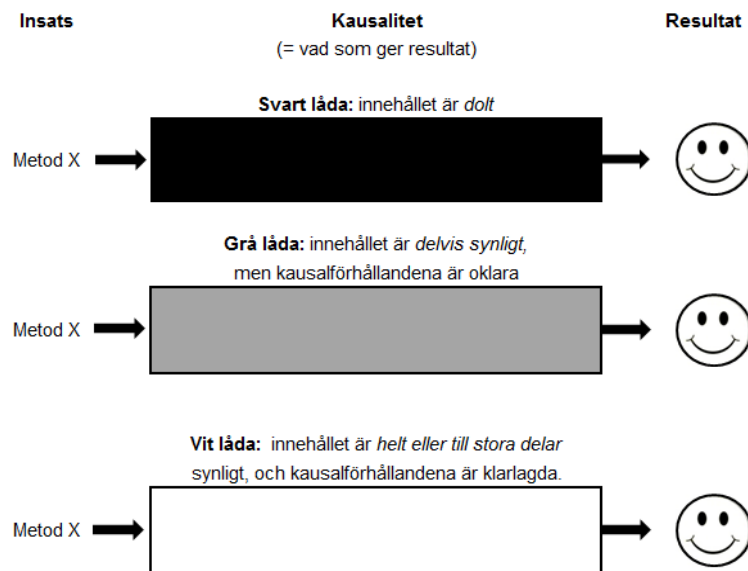
2.2 Mekanismer

Begreppet *mekanism* är svårt att definiera kortfattat på ett sätt som förklarar hela dess innebörd, men det som är viktigt att förstå för denna uppsats är att en mekanism är när alla de nödvändiga faktorerna och deras inbördes relationer tillsammans bildar en enhetlig kraft som medför ett möjliggörande eller försvårande av något.

Blom & Morén 2011 menar att mekanismer inte alltid är något som kan ses ge effekt i observerbara händelser. En insats kan väcka mekanismer som leder individen närmare önskat resultat, men det kan även vara så att en annan motverkande mekanism sätts igång samtidigt på grund av andra omständigheter, vilket gör effekten av insatsen inte syns i verkligheten. Författarna menar även att det aldrig förekommer att endast en enda mekanism är aktiverad åt gången i en människa, vilket innebär att vi även behöver förklara resultat genom att se hur mekanismer samverkar med varandra (Blom & Morén 2011). Mekanismer kan med andra ord vara verksamma även om de inte syns i den faktiska verkligheten. När man finner mekanismer synliggör man med andra ord det icke observerbara.

Mekanismer är något som alltid finns i människan, men de aktiveras av en kombination av krafter, social interaktion och strukturella förhållanden, vilka är de förutsättningar som är individens utgångspunkt. En insats allena förändrar förvisso en människas förutsättningar, men eftersom förutsättningarna är så pass avgörande för hur insatsen ger effekt, måste vi se till allt det som bildar en människas förutsättningar. Det är därför man i kritisk realism inte bara ser till insatsen i sig, utan även i vilken struktur den sätts in i. (Blom & Morén 2011)

Blom och Morén (2011) beskriver synliggörandet av mekanismer med att man öppnar den ”svarta lådan” som finns mellan insats och resultat. Författarna menar att man med kritisk realism öppnar lådan för att sedan göra den vit. Den svarta lådan öppnas med en fråga som ”vad fungerar?” och lådan blir vit när man finner svar på frågor som ”vad fungerar för vem och under vilka villkor?” och ”vilka resultat uppnås och hur uppnås resultaten?” Blom och Moréns (2011 sid 142) bild ger en överskådlig bild av detta och deras tankar kan med fördel jämföras med beskrivningen ovan av de olika verkligheternas domäner.

Figur 1. Från svart låda till vit låda. (Blom & Morén 2011 sid 142)

2.3 Effektproblemet

Som Blom och Morén (2011) tar upp finns det ett effektproblem när man studerar effekten av en insats. Problemet består i att det är svårt att veta om en insats verkligen är det som har lett till en förändring för individen. Stoehrel (2007) menar att utmaningen ligger i att skilja mellan de faktorer som var nödvändiga för mekanismen och de faktorer som var tillfälliga, dvs. de vars frånvaro inte hade förändrat resultatet (Stoehrel 2007). I kritisk realism använder man sig för detta ändamål av *retroduktion*, som innebär att man finner svar på frågan ”vad måste ha varit tillräckliga eller nödvändiga omständigheter för att denna förändring skulle ske?” (Houston 2010). Man ser därmed till alla de faktorer som varit avgörande för triggandet av en mekanism. Till hjälp för retroduktionen kan man använda sig av ett *kontrafaktiskt tänkande*, där man vänder frågan till ”hade denna förändring

ägt rum om det inte omständighet X funnits med i bilden?” (Danermark 2003). I likhet med en socialkonstruktionistisk studie, så analyserar man alltså ett fenomen genom att förstå delarna och helheten. Men eftersom man i kritisk realism inte nöjer sig med denna abduktion, utan även använder sig av retroduktion, så är man mer garderad mot den effektproblematik som finns.

2.4 Tillvägagångssätt

En studie gjord med detta perspektiv betyder i praktiken att man inte bara ser till vilka insatser som kan tänkas hänga ihop med vilka resultat, utan även *hur* insatserna leder till resultatet. För att undersöka detta ”hur”, måste man enligt författarna undersöka och beskriva både insatsernas innehåll, de kontextuella villkoren och utfallen av insatsen. Med en analytiskt förklarande ambition försöker man sedan förklara hur de olika faktorerna hänger ihop och påverkar varandra med hjälp av förklarande teorier (Blom & Morén 2011). Teorier behövs här eftersom det inte räcker med att intervjua en person och utgå från endast denna empiri för att nå den verkliga domänens nivå (Stoehrel 2007). Denna process resulterar till arbetshypoteser som förklarar vilka mekanismer som ligger till grund för förändringen hos individen. Med retroduktionen förfinas och valideras hypoteserna som slutligen konkretiseras genom att beskriva hur den komplexa processen med mekanismerna fram till effekt uppenbarar sig i de faktiska situationerna (Danermark, Ekström, Jakobsen, Karlsson 1997). Med detta förhållningssätt får man inte bara kunskap om *vilken* insats som ger effekt i vilken struktur, utan även vilken *del* av insatsen som är den viktiga, vilka mekanismer som är nödvändiga och även *varför* det förhåller sig som det gör.

3 Metod

I detta kapitel presenteras de val och reflektioner som gjorts under uppsatsarbetets gång för att presentera arbetsprocessens gång så transparent som möjligt.

3.1 Författande

Denna uppsats påbörjades som ett arbete med tre författare, men uppsatsarbetet delades sedan upp i två uppsatser, varav jag är ensam författare till denna uppsats. Det arbete som gjordes tillsammans är därför beskrivet i viform, medan resterande som är beskrivet i jagform är självständigt framarbetat.

Efter ett första möte med projektledaren och dennes chef blev ett första steg att läsa sig in i oss på ämnet. Ytterligare möten bokades in med projektledaren samt besök på projektet. Vi bestämde oss för syfte och arbetsätt och satte igång med arbetet och bokade in intervjuer. Efter genomförda intervjuer beslöt vi oss för att dela upp gruppen och jag fortsatte arbetet med denna uppsats ensam. Detta innebär att intervjuerna har gjorts av alla oss tre i olika konstellationer och empirin är därför insamlad gemensamt. Utöver projektledaren och arbetsledaren för projektet som vi intervjuade, intervjuades tre stycken före detta deltagare från Green Team. På två av dessa intervjuer var jag med och det är dessa som jag har valt att ha med i denna uppsats. Bilaga 1 med informationen till informanterna inför intervjun, är inte skriven utav mig, och intervjufrågorna är gemensamt skapade. Allt annat arbete med denna uppsats som presenteras är gjort av mig som uppsatsförfattare själv.

3.2 Sökning efter tidigare forskning

Som Kvale och Brinkmann (2009) beskriver är det av stor vikt att man som forskare har kunskap om den tidigare forskning som gjorts på området. För denna uppsats gjordes genomsökning av tidigare forskning ämnet genom sökningar i databaserna gunda, summon, libris och swepub. Sökningar gjordes även på google scholar. Sökord som har använts i olika kombinationer är; ungdomsarbetslöshet, ung* vux*, försörjningsstöd, socialbidrag, projekt, aktiveringsprogram, arbetsmarknadspolitiska program. I den litteratur som upplevdes intressant hittades även nya källor genom referenslistor för vidare inläsning på ämnet. Forskningsläget presenteras i kapitel 1.2 och representerar ett urval av den forskning som finns inom ämnet för att beskriva kunskapsläget och för att visa på denna studiens relevans för det sociala arbetet.

3.3 Information om Green Team

I kapitel fem görs en beskrivning av projektet Green Team. Denna beskrivning är baserad på Green Teams verksamhetsberättelse och information som framkom under ett första möte med projektledaren samt dennes chef, samt ytterligare ett möte med projektledaren och en arbetsledare. För att komplettera och validera den information som hade framkommit gjordes även en mer strukturerad och förberedd intervju med projektledaren som spelades in på band. Intervjufrågor till denna intervju finns i bilaga 3. Slutligen skickades den färdiga beskrivningen till Green Team så att de fick chansen att korrekturläsa texten innan publicering.

3.4 Intervjuer

3.4.1 Metodval

För att svara på vårt syfte och frågeställningar föll valet av metod på kvalitativa intervjuer. Kvalitativ intervju motiveras i denna uppsats eftersom det passar bäst till syftet, som innebär ett undersökande av hur före detta deltagare upplever att olika insatser i projektet har påverkat dem och vilka resultat detta har genererat. Som Kvale och Brinkmann (2009), Larsson (2005) och Repstad (1999) förklarar passar en kvalitativ ansats bra i sådana sammanhang då man vill undersöka informanternas egna upplevelser och fånga upp nyanser. En kvalitativ ansats används i denna uppsats som metod för att undersöka hur och varför resultaten uppstår och kan förstås.

Larsson (2005) menar att en kvalitativ metod ger en mer heltäckande och bredare bild av individen och underlättar att se hur olika bitar hänger ihop. Detta sker genom att man fokuserar på den intervjuades egna subjektiva upplevelser, vilket också är huvudfokus för intervjuerna i denna uppsats. Med kvalitativa intervjuer var målet att få fram de insatser informanterna ansåg gjort skillnad i deras liv och fört dem framåt och hur detta möjliggjordes pga. övriga faktorer i deras liv.

En kvantitativ enkätundersökning hade inte kunnat svara på våra frågeställningar eftersom förbestämda svarsalternativ hade utgått från vår förförståelse istället för informanternas egna erfarenheter. Vi hade inte heller för avsikt att mäta eller beräkna insatsernas effekt, vilket annars hade kunnat tala för en kvantitativ metod. Enligt Repstad (1999) skulle inte heller en kvantitativ intervju kunna ge svar på våra frågeställningar då en sådan intervju inte skulle ge nyanser av informanternas tankar och erfarenheter.

3.4.2 Urval

Eftersom syftet med uppsatsen är att se hur insatserna *gett* effekt, valdes informanter som varit deltagare från projektets första team, eftersom dessa har genomgått hela projektet och nu förhoppningsvis kan se vilka insatser som varit betydande. Eftersom projektledaren hade kunskap om deltagarna och visste vad flertalet av dessa hade gjort efter projekttiden bad vi henne välja ut de som hon visste hade gått vidare till arbete eller studier och som hon trodde skulle vilja medverka som informanter. Av en lista med namn och kontaktuppgifter ringde vi runt till de tio ungdomar som projektledaren hade prickat för och bokade in tider med de fyra första personer som vi fick tag på. Att projektledaren är den som valt ut ungdomarna är enligt Infovoice (2012) ett bekvämlighetsurval. Informanterna bestod av tre killar och en tjej. Den kvinnliga deltagaren blev senare sjuk vilket resulterade i att intervjun med henne uteblev.

3.4.3 Intervjusituation

Intervjuerna valde vi att genomföra med en intervjumetod som vår handledare utvecklade och presenterat för oss. Metoden går ut på att man tillsammans med informanten går igenom de insatser som projektet hade, den kontext i vilken insatsen gavs och de resultat som kom utav projektet. Slutligen försöker man se vilka mekanismer i individen som triggades. Detta görs genom att man under intervjun

tillsammans med informanten, på ett stort papper skriver ner det som informanten berättar under rubrikerna insats, mekanism, kontext och resultat. Detta innebär att det blir en dialog mellan intervjuare och informant, där man som intervjuare är aktiv i processen.

Insats	Struktur	Mekanism	Resultat
Nu nnnn nnnnnnn nnnn nn nnnn	Nnn n nnn nnnn n	Nnn nn nnnn nn	Nnnn nn n
Nnnnnn	Nnnnnnn nn n	Nnnnn nnnn nnn	Nnnnnn nn n nnnnn nn
Nnnnnnnn	Nnn nnnn nn	Nnnn nnnn nnn n	Nnn nnnnnnnn nnn

Figur 2. Skiss över hur intervjuappret såg ut.

Eftersom vi var ovana vid att intervjua med den modellen vi använde oss utav, beslöt vi oss för att göra intervjuerna två och två. På så sätt kunde den ena personen hålla i intervjun medan den andre hade mest fokus på det stora pappret där vi skrev ner delar av det informanten berättade i de olika spalterna. Vi valde bort alternativet att vara med alla tre under intervjun, då vi ansåg det finnas en risk för att informanterna skulle känna sig obekväma.

Alla informanter fick själva välja plats för intervjun för att de skulle känna sig så trygga som möjligt. Vi gav dem olika alternativ och föreslog även att de skulle komma med egna förslag på plats. Intressant var att alla valde att intervjuas i Green Teams lokaler. Detta berodde delvis på att det var en lokal som låg i närheten av där de bor, men kan också anses visa att de känt sig trygga där. Innan intervjun påbörjades fick informanterna ta del av de etiska regler vi följer. De fick även skriva under ett intervjukontrakt (se bilaga 1) för att säkerställa att de tagit del av sina rättigheter som informanter.

Intervjuerna spelades in för att senare kunna lyssnas på igen. Alla informanter gav sitt godkännande för detta. Till vår hjälp under intervjun hade vi utformat en lista på intervjufrågor (se bilaga 2). Frågorna användes inte som en strikt intervjuguide utan mer som en checklista på att vi fick med det vi ville ha svar på.

3.4.5 Bearbetning av empirin

Intervjuerna bearbetades till att börja med genom att studera de papper som, där vi tillsammans med informanten fyllde i information i tabellerna. I första stadiet studerades intervjuappret för att se vilka teman som stod ut och som kunde verka intressanta för uppsatsen. Intervjuerna transkriberades och gick igenom flera gånger tillsammans med intervjuappret för att komplettera sådant som passade in under rubrikerna i tabellen. Detta skrevs sedan ned på dator.

Enligt Kvale och Brinkmann (2009) kan det vara svårt att ge en rättvis återgivning av det empiriska materialet. Då analysen i denna uppsats går ut på att förklara hur de olika faktorerna påverkar varandra och se vad som är avgörande för de olika mekanismerna krävs en helhetsförståelse för varje enskild informants livsvärld och livssituation. Att ta ut citat från informanterna gav inte den förståelse för helheten som eftersträvades. För att så rättvist som möjligt återge helheten och för att komma informanterna närmare skrevs empirin om till berättelser i jagform.

Detta gör så att läsaren både kan komma informanten närmare och för att tydligare separera empiri och analys. Berättelseomformuleringen gjordes med transkriberingen som bas, där jag har behållit informanternas egna ord och formuleringar.

3.5 Analysförfarande

Att använda sig av tabeller under intervjun blir användbart även i analysen. Kazi (2000) menar att det är ett viktigt hjälpmedel vid retroduktion och kallar det för ”template analysis”. Med detta menas att man med hjälp av tabellen kan åskådliggöra olika relationer mellan olika faktorer. En fördel med denna analysmodell är att man får en översikt och lättare kan analysera både horisontellt och vertikalt i kolumnerna, dvs. man kan både jämföra faktorerna inom en kolumn med varandra och även göra jämförelser mot faktorerna i de övriga kolumnerna. (Kazi 2000)

Med denna grund var det första steget i analysen avklarat – att finna och notera de centrala kategorier som uppstår och synliggörs i sina relationer till varandra. De insatser som informanterna valde att lyfta fram användes som en utgångspunkt. Jag funderade över varför informanterna hade valt att berätta om just dessa insatser och lade stor vikt på att försöka förstå hur deras individuella strukturer påverkade hur de påverkades av insatserna.

Att på detta sätt välja ut var fokus ska ligga och vad nästa steg ska bli, i en öppen, flexibel och reflekterande process kallas ”emergent design” (Danermark et al. 1997), vilken är den analysmetod som använts i denna uppsats. ”Emergent design” innebär att man inte låser sig vid förutbestämda ramar, utan medvetet är öppen för att ändra sina beslut och finna andra vägar än de man förutspådde. (Danermark et al. 1997)

Nästa steg för *emergent design* är enligt Danermark et al. (1997) att ta beslut som leder till att man kan göra en *abduktion* – att se hur de olika faktorerna samverkar med varandra och genom det se hela fenomenet som en helhet. Detta gjordes genom att pröva funderingar som kommit fram under bearbetningen av empirin. Funderingarna blev till idéer som fungerade som arbetshypoteser, varigenom förklarande teorier testades. Under processens gång gjordes nya upptäckter och funderingar uppstod som ledde till nya beslut och vägar. Det var en kreativ process med mycket reflektioner och resonering, där målet var att finna teorier som kunde förklara sambandet mellan de olika faktorer som informanterna berättade om. Som Danermark et al. (1997) påpekar är teorierna nödvändiga i denna fas för att inte riskera att få tunn och ytlig analys.

De teorier som efter en lång, stundvis frustrerande och stundvis entusiasmerande analysprocess valdes som de slutgiltiga, användes för att förstå och förklara hur informantens livssituation, tidigare erfarenheter och insatsen i samverkan ledde till något som informant en själv valt att lyfta fram som ett positivt resultat. Med dessa teoretiska förklaringar blev helheten tydlig. Danermark et al. (1997) menar att man uppnår abduktion när man med hjälp av teori kan beskriva fenomenet som något annat än den mening som det har för informanten. Detta kallas för *redescription*. Jag väljer att översätta begreppet till ombeskrivande, eftersom det tydliggör att man återberättar något men i återberättandet beskriver det *som* något

annat. I denna uppsats är ombeskrivning gjord, då empirin är baserad helt och hållet på informanternas berättelser, men med hjälp av den teoretiska analysen synliggörs det som inte är observerbart och berättelsen får då ett nytt fokus och en ny innebörd. Informanternas berättelser beskriv *som* något annat, ett ombeskrivande har gjorts där fokus inte längre ligger på informantens upplevelse, utan på vilka mekanismer som är avgörande. Detta ombeskrivande sammanfattas och ges översikt för genom rubrikerna för respektive analys.

Eftersom den vetenskapsteoretiska utgångspunkten i uppsatsen är kritisk realism, krävs ett slutgiltigt steg i analysen – *retroduktion*. Med retroduktion tas analysen ännu ett steg djupare, för här räcker det inte med att kunna förklara *att* fenomenet uppstår, utan här sökes även förklaringarna till *förutsättningarna* till att fenomenet överhuvudtaget *ska kunna* uppstå. Retroduktion innebär att man bedömer vad som är de transfaktiska villkoren för ett fenomen, dvs. ge svar på frågan om vilka de villkor är för att ett fenomen ska vara vad det är och inte någonting annat Danermark et al. (1997). Det är därmed retroduktionen som ger förståelsen för det som är det riktigt viktiga, att förstå *vad* som är viktigt. För att uppnå retroduktion i denna uppsats reflekterades över alla de faktorer som ingick i varje arbetshypotes för att förstå vad som var de nödvändiga faktorerna som skapade resultatet. Teorierna användes för av att blottlägga och ge förslag på vilka mekanismer som innebar tillräckliga omständigheter för att resultatet av insatsen blev det som det blev och inget annat. Till hjälp för denna process användes kontrafaktiska frågor för varje faktor: ”hade resultatet blivit detsamma om faktor X inte funnits med i bilden?” Med denna metod identifierades de avgörande faktorerna och mekanismerna, medan de tillfälliga sållades bort, vilket resulterar i att arbetshypoteserna validerades.

3.6 Metodkvalitet

Förgående kapitel beskriver den metod som används i uppsatsen och vilka val som har gjorts under arbetets gång. I detta kapitel diskuteras vilka fördelar och nackdelar som dessa val innebär och vilken effekt de har på uppsatsens kvalitet. Här ingår även etiska reflektioner.

3.6.1 Reliabilitet

Med reliabilitet menas tillförlitlighet (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005). Som påpekas i Larsson (2005) så är man som intervjuare ett verktyg i studien. En annan intervjuare är inte samma verktyg och så väl tid som rum kan påverka både intervjun och informanten, vilket innebär att en annan forskare som gör om samma studie kan ge ett annat resultat. Även tolkningen av ett empiriskt material kan bli olika beroende på vem som tolkar materialet. Detta kan ses som ett problem för reliabiliteten enligt Kvale och Brinkmann (2009) samt Larsson (2005). För att öka tillförlitligheten i denna studie har jag försökt vara så tydlig som möjligt med min förförståelse, hur arbetet gått tillväga, varför olika val har gjorts osv. för att uppnå så hög transparens som möjligt. Detta menar Kvale och Brinkmann (2009) är viktigt då det blir möjligt för läraren att själv bedöma tillförlitligheten och resultaten.

Urvalet informanter gjordes genom ett bekvämlighetsurval. Enligt Repstad (1999) innebär detta ett metodiskt problem eftersom det är möjligt att endast de ung-

domar valdes som hade överensstämmande åsikter som projektledaren själv eller att hon på något annat sätt medvetet eller omedvetet styrde urvalet (Repstad 1999). Vi valde ändå detta alternativ eftersom det var viktigt för oss att intervjua de personer som vi på förhand visste hade gått vidare till arbete eller studier och som kunde tänkas vara villiga att dela med sig om sina tankar om vägen dit.

En utav våra informanter fick efter projektet jobb på projektet Green Team och arbetar nu där på heltid som gruppleadare. Vi var under urvalsprocessen medvetna om att detta kan påverka hans utsagor eftersom han i och med sitt arbete har en lojalitet mot Green Team. Vi valde ändå denna informant eftersom vi ansåg vinsterna vara större än de eventuella nackdelarna detta kan medföra. Att ha en informant som har båda upplevelserna ger oss en unik möjlighet att få höra någon som kan se det ur båda perspektiven och då kanske ser sådant som inte de andra ser. Eftersom vi inte heller var ute efter ett generaliserbart resultat så gör det heller ingenting att våra intervjuobjekt har dessa olika perspektiv, något som annars kunde vara en nackdel.

Tillförlitligheten kan även ses i förhållande till den som utför en studie. Alla vi tre personer som tillsammans påbörjade denna uppsats arbetar i samma organisation som Green Team ligger under. Vi reflekterade över detta faktum och hur det kan komma att påverka oss i uppsatsarbetet. Att vara medveten om möjligheten att påverkas av detta minskar risken för att det blir en negativ påverkan. Dessutom valde vi medvetet att inte göra en uppsats som fokuserar på problemen i en verksamhet för att undvika en obekväm situation för oss som författare som skulle kunna inverka på resultatet.

3.6.2 Validitet

Med validitet menas att man studerar det som man avsett att studera (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005). Avsikten med denna uppsats var att undersöka hur och varför resultaten uppnåddes i projektet Green Team och validiteten ligger då i att rätt information har kommit fram och tolkats på rätt sätt så att trovärdigheten och kvalitén är hög (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005).

Som diskuteras i Kvale och Brinkmann (2009) påverkar man som intervjuare alltid informanten i någon grad vilket kan ge effekter i vilka svar man får och därmed påverkas kvalitén. Den intervjuemetod vi använde oss av innebär ett aktivt deltagande som intervjuare och kan ses som både positivt och negativt för validiteten. Att intervjuaren är så pass aktiv kan leda till en viss styrning av samtalet och kan påverka det informanten säger, men samtidigt innebär dialogen ett konstant validerande i om intervjuaren uppfattat informanten rätt. Informanten får då chansen att säga till om något ska ändras, tas bort eller läggas till.

Vid kvalitativa intervjuer finns det alltid en risk för att informanten inte svarar sanningsenligt eller minns fel (Kvale & Brinkmann 2009). För att öka chanserna för att få korrekta svar lät vi informanterna välja intervjuplats själva, vilket ökar trygghetskänslan. Av samma anledning valde vi att vara två intervjuare istället för tre. Dessa faktorer kan tänkas öka tillförlitligheten. Eftersom frågorna rörde sig om ett för informanterna avslutat projekt blev intervjun i ett tillbakablickande perspektiv. Som Repstad (1999) påpekar har den sortens tillbakablickande perspektiv i intervjuer både fördelar och nackdelar. Informanten kan ha glömt hän-

delser och känslor och på så sätt ge en förvrängd bild av vad som egentligen skett. Ett sätt att minska denna negativa konsekvens är enligt Repstad att tala om konkreta händelser och situationer, vilket även blev fallet i våra intervjuer, då vi talade om olika insatser och situationer som uppstod under tiden på Green Team, vilket därmed kan tänkas ha hjälpt informanterna att få en tydligare minnesbild. (Repstad 1999)

Av de tre intervjuade ungdomarna valde jag att ha med två stycken intervjuer i denna uppsats. Detta på grund av att jag själv var med på endast dessa två intervjuer och träffade dessa personer i verkligheten. Jag anser mig kunna göra en mer rättfärdig presentation av dessa intervjuer och dessutom känna mig säker på att jag representerar informanterna på ett korrekt sätt. Antalet informanter kan tyckas få, men som Stoeihrel (2007) beskriver i sin artikel så är antalet inte avgörande för hur fördjupad förståelsen blir, speciellt inte när man är ute efter att avtäcka mekanismer. I denna uppsats har tyngdpunkten lagts på en djup analys som grundligt redogör för hur olika faktorer samverkar och vilka mekanismer som påverkat informanterna istället för fler intervjuer.

Under analysarbetet har jag kritiskt granskat mina slutsatser och hela tiden reflekterat och varit noga med vad som är mina respektive informantens tankar. I och med att jag arbetat mycket med materialet finns en risk för att det objektiva och subjektiva blandas ihop, men genom att vara medveten om detta problem minskar denna risk och resultatet har större chans att bli så korrekt som möjligt.

Något som kan tänkas vara en nackdel för validiteten i denna uppsats kan vara att vi hade många frågor i vår intervjuguide. Eftersom intervjuguiden innehöll många frågor blev det enligt min mening stressande då vi försökte få med så mycket frågor som möjligt. Detta ledde till att vi hade mindre tid till följdfrågor och kan ha varit orsaken till att vi ibland missade att fråga vidare in på vissa områden som kunde ha varit intressanta och betydande. Färre frågor kunde ha ökat förutsättningarna till att intervjuerna blev djupare och att vi hade fått mer informationsrika beskrivningar från informanterna. Det är möjligt att alla frågor i intervjuguiden inte var relevanta eller nödvändiga, men samtidigt ökar den vida bredden av frågor för en öppenhet inför vad som kan tänkas vara betydande för informanterna. I och med att den tidigare forskningen inom området inte verkar ha gjorts med samma avsikter innan hade vi heller ingen forskning att stödja våra intervjufrågor på. Vi tog beslutet att fråga brett för att undvika att styras av våra egna antaganden. Fördelen blev att det kom fram värdefull information som vi inte hade förväntat oss och därmed kunde ha missat. Nackdelen blev att vi inte hann fördjupa oss mer. Att det inte blev så många följdfrågor som jag hade kunnat önska kan tänkas bli ett problem om det leder till att intervjuaren missuppfattar informanten. Men i och med att intervjun skedde med en intervjumodell som sker i dialog, får man som intervjuare konstant ett validerande på om man har uppfattat rätt, samtidigt som informanten hela tiden får möjlighet att rätta intervjuaren.

3.6.3 Generaliserbarhet

”När vi gör en kausal analys utifrån ett kritiskt realistiskt perspektiv söker vi inte efter lagar och regelbundenheter, utan det vi söker är de mekanismer som ger upphov till fenomenet vi studerar...” (Stoeihrel 2007 sid. 47)

Med detta citat poängteras att denna uppsats avtäcker mekanismer som synliggör det som finns under ytan. De mekanismer som tas upp och de faktorer som beskrivs som nödvändiga i de specifika situationerna, baseras på informanternas individuella upplevelser. Eftersom varje individ är unik med sin egen specifika struktur kan inte informanternas specifika upplevelser generaliseras, men det är tänkbart att de mekanismer som tas upp ändå kan vara igenkännbara och värda att uppmärksammas. Denna uppsats har därför inga ambitioner att generaliserande förutsäga andra ungdomars förändringsprocesser eller korrelationer mellan faktorer som bildar en ”orsak-effekt-slutsats”. Däremot kan mekanismernas innebörd, möjliga funktion och betydelse appliceras på andra individer och sammanhang, detta överlåter jag dock till läsaren och andra studier.

3.6.4 Etik

Att intervjua människor och använda deras berättelser i en uppsats väcker etiska frågor som är viktiga att fundera över (Larsson 2005). Kvale och Brinkmann (2009) tar upp fyra etiska riktlinjer som diskuteras nedan för att belysa de etiska frågeställningarna som tagits i beaktande i detta uppsatsarbete.

Informerat samtycke innebär att man informerar informanterna om studiens syfte och upplägg. Det är viktigt att informera om att man när som helst har rätt att avbryta sitt deltagande utan att behöva förklara varför man vill avsluta (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005). För att säkerställa att informanterna uppfattat sina rättigheter och att de samtycker fick informanterna skriva på ett intervjukontrakt (se bilaga 1) där det fanns information om uppsatsens syfte, att uppsatsen kommer publiceras på Internet och information om hur inspelning av intervjun kommer att hanteras.

Konfidentialitet handlar om informantens rätt att vara anonym (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005). För att uppnå anonymitet i denna uppsats har personlig information tagits bort. Informanterna presenteras med fingerade namn och deras utsagor är omskrivna i berättarform vilket stärker anonymiteten ytterligare.

Konsekvenser av att delta som intervjuperson måste vägas mot nytta som kommer ur studien. Man ska alltid sträva efter att informanterna ska lida så lite som möjligt (Kvale & Brinkmann 2009; Larsson 2005). För att minska ett eventuellt obehag fick informanterna själva välja intervjuplats. Av samma skäl var vi två intervjuare istället för tre stycken. En utav deltagarna fick läsa transkriberingen av intervjun för att se så att inget hade blivit fel eftersom han önskade det.

Forskarens roll är viktig att reflektera över eftersom allt forskarens arbete påverkar slutproduktens kvalitet. Det är även forskarens ansvar att studiens tillvägagångssätt och det presenterade resultatet är moraliskt försvarbart (Kvale & Brinkmann 2009). För att uppnå det kriteriet har stor vikt lagts vid reflektion av uppsatsens validitet samt att försöka uppnå en så hög transparens som möjligt. Kvale och Brinkmann (2009) tar upp att forskningens oberoende kan hotas både uppifrån och nerifrån. I detta kapitel har diskussion förts ovan både om hur anställning inom samma organisation kan påverka, risken för att blanda ihop de egna och informantens tankar samt hur detta har hanterats.

4 Teorier

Det empiriska resultatet från intervjuerna kommer i denna uppsats ger svar på informanternas personliga förutsättningar genom att beskriva den strukturen de lever i samt insatser de fick i Green Team. För att förstå hur och varför dessa faktorer leder till ett visst beteende används förklarande teorier.

4.1 Motivationsteorier och behovens betydelse

Två av uppsatsens tre förklarande teorier är motivationsteorier, eftersom de som Abrahamsson och Andersen (2000) påpekar tillsammans med de övriga nämnda faktorerna kan förklara varför och hur en människas beteende uppkommer och styrs.

4.1.1 Maslows teori – basbehov i hierarki

Maslow (1987) menar att människans motivation växer fram som en reaktion för att tillfredsställa sina basbehov. De basbehov han tar upp är behov som alltid finns inom människan, oberoende på situation (Abrahamsson & Andersen 2000). Maslow har graderat dessa behov i en behovstrappa eller behovspyramid, som han menar är i den ordning människan oftast vill uppfylla sina behov. Han poängterar dock att behovstrappan inte är en bestämd fixerad ordning utan att det finns skillnader och individuella skillnader i behovsordningen. Maslow menar att tillfredställande av ett lägre behov väcker motivation till att tillfredsställa nästa behov i ordningen. Ett behov behöver dock inte vara uppfyllt till 100 % innan man blir motiverad att söka efter nästa behov i trappan. Faktum är att de flesta människor är delvis tillfredsställda i alla basbehov och delvis otillfredsställda i alla basbehov på samma gång. Maslow förklarar vidare att den hierarki av behov som behovstrappan syftar till, ska ses som en hierarki av behov, där behoven gradvis i en procentuell relation påverkar varandra. Som ett exempel beskriver han att; om ett första behov A är tillfredsställt till endast 10 % så kanske behov av B inte är märkbart alls. Men om behov A blir tillfredsställt till 25 % så kanske behov B framträder till 5 %. Om A blir tillfredsställt till 75 % så kanske behovet av B framträder till 50 % osv. De behov som Maslow tar upp är följande;

Fysiska behov

De fysiska behoven är de som människan behöver för att överleva och för att kroppen ska fungera. Exempel på fysiska behov är hunger, törst och sömn m.m. (Maslow 1987)

Trygghetsbehov

Enligt Maslow (1987) innehåller trygghetsbehovet de behov som människan har av att känna säkerhet, stabilitet, frihet från oro och kaos, behov av ordning, lagar och gränser. Trygghetsbehovet kan bli påtagligt om det finns ett hot mot lag, ordning och auktoriteter. Hotet om det kaos som kan följa förväntas enligt Maslow kunna leda till en regression i individen från ett högre behov till ett mer grundläggande säkerhetsbehov. (Maslow 1987)

Gemenskapsbehov

Gemenskapsbehovet, eller det sociala behovet består av att ge och få ömhet. När detta behov är otillfredsställt, uppstår ett behov i individen av vänner, partner,

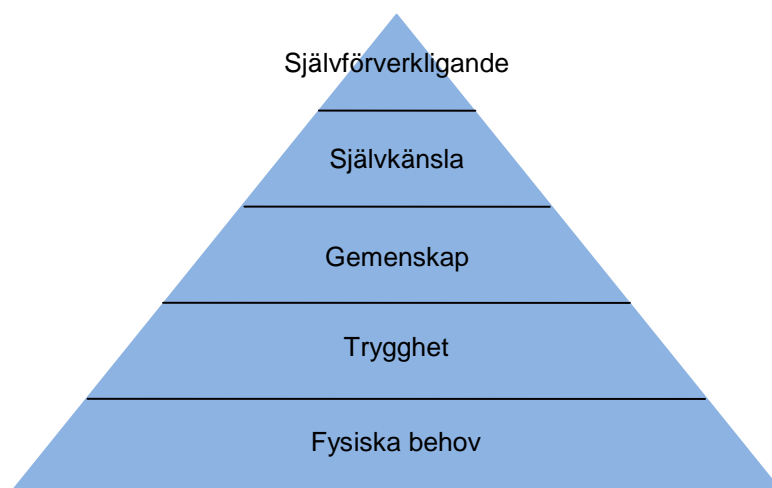
barn eller övriga relationer i allmänhet. Behovet väcker en strävan efter att få tillhöra en grupp. Detta behov menar Maslow (1987) kommer ur vårt ursprungliga flockbeteende. Vi har inneboende starka känslor av att behöva tillhöra en flock som i dagens samhälle kan bestå av ens grannskap, ens gäng, arbetskamrater eller liknande. Maslow (1987) exemplifierar att det sociala behovet kan komma bli mycket styrande för barn som flyttar ofta, eftersom en negativ effekt då blir att barnet hela tiden ses som nykomling.

Självkänsla

Människan har ett behov av en stabil känsla av att känna högt värde på sig själv. Detta behov innefattar självrespekt, självförtroende, självkänsla. Maslow (1987) delar upp behovet i två delar, där den första delen har med känslan av styrka och prestationer att göra. Som individ behöver man känna att ens kompetens är tillräcklig för att behärska situationer som uppstår för att känna självständighet och frihet. Den andra delen av detta behov är av interpersonell art och innebär ett behov av respekt från andra människor. Detta fås genom uppmärksamhet, erkännande och uppskattning från omgivningen. Om detta behov är uppfyllt känner man sig värdefull och nödvändig i världen. Man har ett högt självförtroende och känner sig duglig. Brist på detta behov ger individen känslor av underlägsenhet, svaghet och hjälplöshet. (Maslow 1987)

Behov av självförverkligande

I toppen av Maslows behovstrappa finns människans önskan att förverkliga sig själva, att bli allting man är kapabel till att bli. Detta är individuellt från person till person och är det enda behovet som Maslow menar aldrig blir helt tillfredställt och är därmed ett omätligt behov. (Maslow 1987)

Figur 3. Maslows behovspyramid

Maslows teori har blivit kritiserad då den inte fått något starkt vetenskapligt stöd (Abrahamsson & Andersen 2000). De basbehov han lyfter fram, används ändå i denna uppsats som en förklaring på hur motivation kan uppkomma, genom att få en förståelse för hur insatser påverkar en individ och för vikten av att även se till strukturen. I denna uppsats används behovshierarkin som en möjlig förklaring vid vissa tillfällen, men utan en generaliserande ansats av att det måste vara så. Precis som med komplexiteten vad gäller mekanismer, kan även Maslows behovshier-

arki tänkas bli gällande i vissa situationer genom olika faktorerers samspel. Med kritisk realism som hjälp kan vi förstå varför ett tillfredsställande av, eller ett otillfredsställt behov kan vara en del av möjliggörande eller hindrande för mekanismerna.

4.1.2 Alderfers teori – parallella behov

Clayton Alderfer har även han funderat över människans behov och vars teori fått starkare stöd än Maslow. Denna teori kallas benämns ERG (*Existence-Relatedness-Growth*). Alderfer delar upp behoven i tre grundläggande behov som människan strävar efter att tillfredsställa. Dessa behov benämner han som existensbehov (Existence needs), sociala behov av att känna tillhörighet med andra människor (Relatedness needs) och behov av personlig tillväxt (Growth needs) (Abrahamsson & Andersen 2000). Alderfer utgår från Maslows identifiering av behov och sorterar in dem i tre övergripande behov. Alderfer använder likt Maslow en viss behovsordning i sin teori, men denna ordning är inte lika strikt som Maslows. Ordningen ligger i att när de lägre behoven blir tillfredsställda så minskar också motivationen som fanns för att tillfredsställa det, medan högre behov känns allt viktigare ju mer det blir tillfredsställt. Alderfer ansåg i motsats till Maslows dock att det *inte* vara nödvändigt att tillfredsställa ett specifikt behov före ett annat och han ansåg inte heller att det var tillfredsställandet av ett behov som föder motivation till att tillfredsställa nästa behov i hierarkin. Medan Maslow såg behoven stark sammankopplade i ett hierarkiskt system är behoven enligt Alderfer helt oberoende av varandra. Enligt Alderfer kommer motivationen helt enkelt från att ett *behov i sig själv* inte är tillfredsställt, oberoende på hur andra behov är tillfredsställda eller ej (Abrahamsson & Andersen 2000). Detta kan uttryckas som att behoven är parallella, alltså att de existerar sida vid sida. Nedan presenteras kort de tre behoven.

Existensbehov

Alderfer tar förutom de fysiologiska behoven som dricka och föda osv. även med materiella behov som ger fysisk trygghet, exempelvis behovet av att ha någonstans att bo. (Schneider & Alderfer 1973)

Sociala behov

Enligt Alderfer är människans sociala behov inte bara till för att ge tillhörighet, utan även självförtroende. För tillhörigheten är det viktigt att bli speglad av nära och kära och att dessa relationer ger ömsesidigt tillfredsställande. Självförtroendet byggs upp av beröm. (Schneider & Alderfer 1973)

Behov av personlig tillväxt

Människan vill använda hela sin kapacitet och vara produktiv med sådant som är meningsfullt både för sig själv och för andra. Här är kreativitet och idériakedom viktigt, samt att nya kunskaper utvecklas. (Schneider & Alderfer 1973)

4.2 KASAM

Antonovsky (2005) är grundaren för teorin KASAM, känsla av sammanhang. KASAM är en teori med salutogent perspektiv, som beskriver vikten av friskfaktorer för hälsan. Antonovsky menar att friskfaktorer behövs för att man ska ha motståndskraft mot de påfrestningar som livet innebär. Denna motståndskraft

fungerar som en buffert när man möter olika stressorer eller riskfaktorer i livet. Bufferten fungerar då som en slags krockkudde som minskar de negativa konsekvenser som påfrestningarna annars kan innebära för människan. Antonovsky (2005) använder en liknelse för att förklara detta. Han ser livet som en flod. Stora delar av floden är förgiftad och i floden finns olika förgreningar, vissa som leder till lugna vatten och vissa som leder till farligt strömt vatten. Han menar vidare på att var man befinner sig i floden beror på omvärldsfaktorer som t.ex. individens sociala status, historia osv. Det intressanta för honom är, och som KASAM handlar om, är vad som gör att man klarar av att simma. Vad är det som gör att vissa människor klarar sig bättre än andra, trots att de befinner sig i samma del av floden? Anonovsky (2005) har svarat på denna fråga genom att ta fram tre komponenter som är viktiga för hur vi klarar livet. Dessa är meningsfullhet, begripplighet och hanterbarhet. (Anonovsky 2005)

Antonovsky (2005) menar i sin teori att de mönster och livserfarenheter vi har i våra liv påverkar hur vi ser på världen samt oss själva och därmed påverkas vilken grad av KASAM man har (Antonovsky 2005). Blom och Morén (2011) menar att den kritiska realismen ser det som en nödvändighet att se till alla förutsättningar som individen har för att förstå individens val och agerande och att man måste se till hur olika faktorer samspelar med varandra (Blom och Morén 2011). Eftersom KASAMs tre faktorer är viktiga för hur man hanterar den livssituationen man befinner sig är KASAM en användbar teori för att ur empirin analysera fram det som i den kritiska realismen kallas för mekanismer. Ur ett kritiskt realistiskt perspektiv kan man jämföra Antonovskys metaforiska flod med att en människas struktur ihop med en insats bildar en förutsättning för att individens KASAM ska påverkas, dvs. hur en mekanism aktiveras. Det kan även hjälpa en att förstå hur vissa insatser blir mer eller mindre effektfulla beroende på vilken grad av KASAM individen har.

Antonovsky (2005) menar att oavsett vilka erfarenheter man som individ har från barndomen och tonårens upplevelser, så är inträdet i vuxenlivet extra viktigt, eftersom det är då som de tidigare erfarenheterna stärks eller försvagas och man hamnar på en mer eller mindre definitiv placering på KASAM-skalan (Antonovsky 2005). Ungdomarna i Green Team befinner sig just i denna inträdesperiod och det kan därför ses som extra viktigt att undersöka om man genom insatserna i Green Team påverkar ungdomarnas KASAM.

Meningsfullhet

Enligt Antonovsky (2005) är meningsfullhet den komponent som är starkast för motivationen. Den är även den viktigaste komponenten, för utan den menar han att det är en stor risk för att de andra komponenterna försvinner. För att få en känsla av meningsfullhet är det viktigt att känna sig delaktig och att man själv är en styrande del i både vardagen och i vilken riktning livet går. Antonovsky poängterar här att det inte behöver handla om att man har fullständig kontroll, utan att det finns någon form av medbestämmande i det som sker. Detta är viktigt för att man ska känna ansvar för sitt handlande och få en insikt i att handlandet påverkar utfallet. När man förstår detta får man ett känslomässigt engagemang och vill investera sin energi i de utmaningar man möter. Antonovsky menar också att för att medbestämmandet ska bli meningsfullt måste det ske på de områden i

livet som är socialt värdesatt, att det måste finnas en social uppskattning i det man gör. (Anonovsky 2005)

Hanterbarhet

Hanterbarhet känner man enligt Anonovsky (2005) när man upplever att man har de resurser som krävs för de krav som ställs på en. Att känna att man har de resurser som krävs för att bemästra den belastning som livet innebär ger en hög känsla av hanterbarhet som fungerar som ett skydd mot att känna sig som ett offer för omständigheter. Detta gör att man har en större motståndskraft när det händer oväntade, jobbiga saker i livet eftersom man upplever sig ha en balans mellan resurser och belastning. (Anonovsky 2005)

Begriplighet

Enligt Antonovsky (2005) är begriplighet den näst viktigaste komponenten. Med Begriplighet menar han att man har en känsla av att man förstår det som händer i livet, att det går att förklara. Förståelsen bildas av att inre och yttre händelser upplevs som ordnade, sammanhängande och strukturerade, vilket gör att man med förnuftet ser en logik i det som sker. Man kan då begripa det som händer, vilket gör att man upplever en känsla av förutsägbarhet och förväntningar på att även oväntade händelser kommer att kunna förstås. Om man istället har en låg känsla av begriplighet består upplevelsen av ett brus av kaos, eftersom händelser verkar kaotiska, slumpmässiga, oväntade och oförklarliga. (Antonovsky 2005)

5 Beskrivning av Green Team

Green Team är ett projekt för arbetslösa ungdomar i Angered. På Green Team har de som mål är att få ungdomarna ”job ready”, framförallt genom att öka deras sociala kompetens. Projektledaren för Green Team beskriver verksamheten som en arbetsförberedande verksamhet som tangerar på arbetsträning. Hon förklarar att de försöker stärka individerna så att de är mogna att gå ut att jobba efter projektet genom att de får träna på hur man ska föra sig på en arbetsplats.

Till denna uppsats intervjuades ungdomar som var med i ”Team 1”, som är den första och enda gruppen som genomfört projektet i skrivande stund. Team 1 leddes av en projektledare på heltid samt två arbetsledare, den ena med en heltidstjänst och den andre med en 25 procentig tjänst. Ungdomarna är med i Green Team i nio månader. De börjar med praktik i tre månader som sedan går över i en sex månader lång anställning. Green Team startades i juni 2010 på uppdrag av stadsdelschefen och finansierades av projektpengar från stadsdelen.

Målgruppen för Green Team är ungdomar mellan 21-24 år. Ungdomarna ska alla vara långtidsarbetslösa, dvs. har gått utan arbete i tre månader och är därmed aktuella för ungdomsgarantin på arbetsförmedlingen. Ett annat krav är att de får försörjningsstöd. Ungdomarna som blev utvalda till projektet gick igenom följande process; Innan projektet började blev alla de som uppfyllde kriterierna i stadsdelen och som inte redan hade en annan sysselsättning (25 stycken) kallade till ett möte där de informerades om Green Team. Ungdomarna fick sedan lämna en ansökan genom att skriva en intresseanmälan. Valet att söka till Green Team är frivilligt men i viss mån ändå ett tvång, eftersom valet att inte ansöka skulle medföra indraget försörjningsstöd i tre månader. Ungdomarna intervjuades av Green Teams ledare för att man skulle få en bättre bild av de sökande. Eftersom Green Team var tvungna att fylla alla platser kunde de inte bara välja in de som de ansåg passade in i projektet utan urvalet fick istället gå till på så sätt att de fem personer som man ansåg platsade minst i projektet valdes bort. De 20 platser som fanns i projektet gick till 16 killar och 4 tjejer.

Projektet inleddes med en gemensam lunch och teambuilding på upplevelsebolaget. Dessa aktiviteter hade två syften. Dels fick ungdomarna en chans att lära känna varandra, men det viktigaste syftet med dagen var att ledarna fick tillfälle att studera ungdomarna för att se hur de agerar i olika situationer.

Efter att ungdomarna genomfört en 3 månaders praktiktid gjordes en bedömning av samtliga ungdomar innan de fick en introduktionsanställning på 6 månader. Praktiktiden och anställningen såg likadan ut i fråga om tider och arbetsuppgifter. Skillnaden mellan praktik och anställning var att toleransen inte var lika hög för exempelvis sena ankomster och att ungdomarna fick lön. Att praktiken går över i en anställning gör detta projekt speciellt i många avseenden. Det innebär framförallt att dessa ungdomar blir självförsörjande och inte längre behöver försörjningsstöd. Den lön ungdomarna får ut betalas av kommunen som är arbetsgivare. En full lön blir för ungdomarna ca 16.000 kr/månad vilket innebär att de får ut ca 11.500 – 12.000 kr efter skatt, vilket är en stor skillnad från försörjningsstödet som ligger runt 3.100 – 7.000 kr/månad beroende på vilka utgifter de har. Ett av kraven för ungdomarna på Green Team är att de går med i a-kassan. Detta innebär

att de efter projektets sex månader med lön berättigar dem till a-kassa om de inte skulle få ett nytt arbete direkt. Dessutom har man bara använt sex månader av det nystartsbidrag man kan få, vilket betyder att man kan ta med sig de återstående sex månaderna till en ny arbetsplats.

Arbetstiden, som ungdomarna själva har varit med och röstat fram var 7-16 måndag till fredag. Ledaren poängterar att de ”håller stenhårt på tider”. All sen ankomst räknas bort på lönen. Veckans fyra första dagar består av arbete och fredagen tillägnas social aktivitet som t ex bowling, grilla, studiebesök, dramaövningar och liknande aktiviteter. Denna dag användes till att träna ungdomarnas sociala kompetens, då de fick möta olika sorters människor, platser och chefer. De flesta ungdomarna fick jobba i grupper medan ett fåtal som inte ville arbeta i grupp fick individuella platser som t.ex. på en förskola eller i en second hand butik.

De två sista månaderna av projektet besökte ungdomarna jobbhörnet 6 gånger, där de fick hjälp med att skriva cv m.m. De hade även möjlighet att en dag träffa bemanningsföretag, informanter om utbildningar och liknande. För att hjälpa ungdomarna att bli mer attraktiva på arbetsmarknaden inkluderades även en körkortsutbildning för ungdomarna. Alla fick var sitt teoripaket och tre tillfällen muntliga teorilektioner i grupp. Dessutom fick alla deltagarna fem stycken körlektioner var.

Projektledaren berättar även om andra hjälpsatser som inte var planerade men som föll sig naturligt i projektet och som har verkat positivt på ungdomarna. Ett exempel är att ungdomarna fick hjälp med att reda upp sina skulder. Ledaren har tidigare arbetat som skuldrådgivare och lade märke till att flera av ungdomarna hade skulder pga. sms lån och/eller telefonräkningar och hjälpte dem med hur de kunde tänka om och hantera sin ekonomi. Med hjälp av Projektledarens kontaktnät, goda rykte och samarbetet med olika fastighetsägare har även ett antal ungdomar fått egen lägenhet. Speciellt möjligheten att få lägenhet är något som varit mycket uppskattat och behövligt. Projektledaren berättar att en av ungdomarna i projektstarten hemlös och sov på gatan. ”Hur ska en som är hemlös och sover ute kunna sköta ett arbete?” säger projektledaren och förklarar att det är tur att de inte är begränsade av socialtjänstens regler. Dessutom blev projektledaren en länk till andra kontakter. Exempelvis så kunde hon vara behjälplig med att hitta en psykolog till en ungdom som behövde samtalskontakt.

Under projekttiden genomfördes även en studieresa till Budapest vilket för några blev en första utlandsresa där de fick många nya lärdomarlärdomar som att skaffa pass m.m. I Budapest tittade på aktivitetsparker för att sedan göra ett eget förslag till Angereds ombyggnadsplanering.

Många av ungdomarna från Team 1 har fortfarande kontakt med ledarna på Green Team. På så sätt har man kunnat följa ungdomarna i hur det har gått för dem efteråt. Den informationen som finns visar att 11 stycken av de 20 deltagande ungdomarna efter projektiden lyckades bli självförsörjande genom arbete eller studier.

6 Empiri & analys

I detta kapitel presenteras informanterna, vilka insatser de anser varit betydande och vad det har lett till för förändringar hos respektive individ. För att se hur och varför förändringarna har skett analyseras resultatet med hjälp av teorier för att upptäcka vilka mekanismer som har väckts hos deltagarna.

En separat analys görs efter varje berättelse, för att öka förståelsen för hur mekanismerna har tagits fram med hjälp av teori i de enskilda fallen. Läsaren får med detta upplägg förståelse för hur och varför ett projekt som Green Team kan betyda olika saker för olika individer och därmed påverka individerna på olika sätt.

För att underlätta vidare läsning och förståelse av analyserna i uppsatsen ges här en kortfattad beskrivning av begrepp som kommer att användas i analysen och som ännu inte har definierats. Här beskrivs även mekanismer som Blom och Morén (2011) tagit fram och som används i analysen i denna uppsats.

Struktur

Med struktur menas här den kontext som ungdomen lever i. Kontexten består av klientens livsvärld där den samhälleliga och kulturella kontexten är invävd. Det handlar om erfarenheter, livssituation och annat som sätter prägel på hur individen uppfattar sin verklighet.

Insats

Med insats menas i analysdelen inte Green Team som projekt, utan de insatser som finns inom Green Team. De insatser som tas upp i analysdelen är de delar av projektet som ungdomarna själva har valt att lyfta fram som betydande för dem.

Resultat

Här inkluderas både resultat som är observerbara och inre effekter som deltagarna har lyft fram som viktiga för deras liv.

Utmaningsmekanismer

Med utmaningsmekanism menas att socialarbetaren ger en alternativ bild till det som finns i klientens nuvarande livsvärld. Den alternativa versionen blir utmanande för klienten sätt att se på verkligheten, eftersom det helt plötsligt finns ett nytt alternativ att ta ställning till. Detta tycks väcka en kraft hos klienterna som gör att de vågar ta steget mot förändring. (Blom & Morén 2011)

Rishtagandemekanismer

Att förändras är alltid ett rishtagande. Därför är klientens tillit till socialarbetaren en viktig förutsättning till att våga sig på förändringen. (Blom & Morén 2011)

Gensvarsmekanism

Insatser byggs upp gemensamt av klient och socialarbetare. Socialarbetaren erbjuder och möjliggör med sina resurser och idéer. Klienten är den som överväger och väljer att genomföra handlingen. Att klienten väljer att realisera handlingen kan ses som en gensvarsmekanism. (Blom & Morén 2011)

Internalisering av det externa

Denna mekanism är aktiverad när en insats leder till att extern information införlivas hos klienten och leder till en förändrad inre dialog hos klienten. (Blom & Morén 2011)

6.1 Kalles berättelse

Jag kan börja med att berätta att jag hoppade av grundskolan i nionde klass. Det funkar ju inte så bra om man vill läsa på gymnasiet, så innan jag kunde gå min gymnasieutbildning fick jag läsa upp mina grundskolebetyg på IV-programmet. Jag var 16 år när jag fick mitt första jobb och sen dess har jag jobbat lite hit och dit med olika ströjobb. Ett utav jobben som jag hade var speciellt bra. Där hade jag tänkt fortsätta jobba, men företaget såldes och flyttades till Stockholm så då fick jag sluta.

Jag har inte särskilt bra erfarenheter av arbetsförmedlingen eller socialtjänsten. Jag gillar dem inte. Det är inga höjdargrejer precis. Det är väl bra att de finns i och för sig, men för mig så gjorde de inte någon nytta. Arbetsförmedlingen säger bara samma sak varje gång man blir arbetslös. Man får gå på samma informationsmöte fast man har hört det flera gånger innan. De kommer aldrig med något nytt. Vad ska jag med det till? Socialen, där är de respektlösa tycker jag. De tar en inte seriöst och om jag ska vara ärlig så beter de sig som att de bara vill bli av med en. Jag fick inte den hjälpen jag behövde. Man får ett papper med information, det är allt. Jag hade behövt mera stöd än så. Man får inte ens rätt information om saker och ting utan måste tjata sig till både för att få rätt information och rätt hjälp. Ofta får man reda på informationen av andra som man känner som har socialbidrag, om hur det ligger till och vad man har rätt till. Man får höra saker som socialsekreteraren antingen inte vet själv eller valt att inte berättat. Så nej, dem gillar jag inte. Idag har jag ju fått ett nytt jobb och jag hoppas att jag i fortsättningen slipper vara arbetslös. För jag vill ju inte sätta mig på arbetsförmedlingen igen eller gå på socialbidrag för det är det tråkigaste. Det är bara en nödlösning.

I ett och ett halvt år innan Green Team var jag helt arbetslös. Det var en jobbig tid för mig. Jag tyckte att det var väldigt tråkigt att vara arbetslös och det var mentalt påfrestande att inte göra någonting vettigt på dagarna. Under hela den tiden jag var arbetslös så sökte jag 20-25 jobb i veckan, men jag fick aldrig något jobb. Så när jag fick erbjudandet om att vara med i Green Team blev jag glad över att äntligen få chansen att komma ut i arbetslivet igen. Jag tänkte att det här blir nog en bra start på livet. Så för mig spelade det ingen roll om det var påtvingat eller inte, jag tänkte inte ens på det.

När projektet startade var det skönt att komma igång med rutinerna igen som man inte har haft på länge. Att gå upp tidigt på morgonen, gå till jobbet, jobbar, komma hem och veta att man har gjort någonting bra. Det är så mycket bättre än att sitta hemma hela dagarna eller gå runt på stan å bara titta.

I Green Team fick man vara med i en grupp med andra ungdomar. Ibland blev det lite bråk och tjafs mellan oss, antagligen för att vi alla är i samma åldrar. Men jag tycker ändå att vi var en bra grupp. Alla visste var vi hade varandra och vi

kunde få tillit till varandra. Ja, det funkade bra. Några av ungdomarna kom jag riktigt bra överens med. Vi hade kul tillsammans och de har jag fortfarande kontakt med idag.

När det gäller jobb och så där så blir det oftast så att jag tar en ledarroll och så blev det på Green Team med. Det ligger i min natur, jag har alltid varit sådan, jag försöker alltid få saker å ting att bli bra. Ibland när vi kom till Green Team så var det lite dåligt för ingen visste vad man skulle göra för dagen. Men det löste sig alltid. Våra arbetsuppgifter var lite olika. Ibland så målade vi, rensade ogräs eller klippte buskar. Men jag var den som fick förtroendeyobben. Jag menar, när vi var ute på jobb så var det jag som höll kontakten mellan projektledaren, de i min grupp och de som vi fick jobben ifrån. Och det var jag som fick se till så att arbetet blev gjort. För ibland är det ju vissa som bråkar och inte vill jobba och så där. Då fick jag ju se till att de jobbade som de skulle. Det var faktiskt många som var barnsliga på det sättet. Jag tror att de fortfarande hade någon slags tonårskris. Själv är jag ju inte så barnslig av mig för jag har varit med om så mycket. Jag blev vuxen tidigt.

En viktig grej som betydde mycket för mig var att vi fick träffa politikerna som hade beslutat om Green Team. De som har sett till att vi fick chansen att vara med. Det blir ju så stor skillnad när man träffar folk i verkligheten jämfört med att bara se deras namn på ett papper så som vi fick först. Ett namn betyder ingenting, men när vi fick träffa de här personerna fick vi en chans att lära känna dem och lära oss varför projektet startades. Det var viktigt för mig. För innan så trodde jag ju inte att de ville satsa på ungdomarna, för de har ju stängt ner alla fritidsgårdar och allt sådant. Men nu fick jag upp ögonen för att det faktiskt var så, att de faktiskt vill satsa på oss ändå. De var trevliga och tog sig tiden att träffa oss. Och det kändes också bra att få chansen att tacka dem. Det var som att jag fick ett hopp för människor och samhället igen.

När man jobbar tycker jag att det är viktigt också att det kommer fram att man har gjort ett bra jobb för annars tappar man ju lusten för att hjälpa folk om de inte blir glada för det man gör åt dem. På Gren Team brukade projektledaren berätta för oss vad hon tyckte om oss, att jobben var bra eller att hon hade fått bra respons av de som hade anlitat oss. Det tyckte jag var bra.

Men projektledaren var viktig på andra sätt också. Hon har betytt mycket för mig och varit ett stort stöd i kontakten med socialtjänsten. Som till exempel om det var något problem, så hjälpte hon till väldigt bra. Hon hjälpte till med kontakten, frågade socialen vad det var för problem och hjälpte till så att problemet blev löst på ett bra sätt. Om inte hon hade funnits där som stöd så hade man nog inte fått reda på allting man behöver få reda på. Det blev ju så att man alltid gick till henne först, innan man gick till sin socialsekreterare för hon verkade kunna mer än de som jobbade där om vad jag har rätt till och vilken extra hjälp jag kan få och sådant där.

Det var också en del tack vare henne som jag fick min lägenhet. Alltså, projektledaren gjorde ju så att vi fick jobba för ett bostadsbolag och jag lyckades få en bra kontakt med dem. Då fick de ju se mig, de visste vem jag var och litade på mig, så då när jag sökte lägenhet via dem så fick jag en. Att få kontakter på det

sättet var faktiskt en av de bästa grejerna med Green Team tycker jag. Det var det mest värdefulla. Vi fick ju kontakt med myndigheter, chefer och alla de som gav oss uppdragen. Det är ju bra att ha kontakter längre fram i framtiden om man söker jobb eller om man behöver referenser.

Kontakterna kommer ju gratis när man arbetar. Men om jag tänker på vad som var bäst annars så var det att vi fick hjälp med en bra bit på körkortet. Ja, det var nog det bästa de har lagt pengarna på faktiskt. Jag är nästan klar med mitt körkort nu, har bara lite kvar. Och om vi inte hade fått den kicken av startpaketet så hade man nog inte satsat helhjärtat på att ta körkort.

Fast Budapestresan, den var också en utav de bästa grejerna. Det var min första utlandsresa och det var kul att få se något annat, hur det fungerar i ett annat land. Det var en rolig resa, vi hade så kul tillsammans. Och sen så blev det ju ett resultat utav resan också. Vi åkte ju ner för att kolla på deras lekplatser. De har ju lite bättre lekplatser där än vad vi har här i Sverige. Där fick vi idéer till egna förslag som vi lämnade in här hemma. Och några av de förslagen gick igenom och nu ska de faktiskt bygga upp dem här nere i Angered. Det känns skönt.

Jag tycker att Green Team är ett bra projekt för ungdomar. Jag kan inte svara på vad de andra deltagarna lärde sig under projektet. Men jag tror att några utav dem blev mer vuxna i sig själva än de var innan och liksom fick upp ögonen för livet. För mig var projektet bra på det sättet att jag fick tillbaka förtroendet för mig själv. Det sämsta med projektet är nog att det tog slut så fort. Det skulle ha hållit på längre tycker jag. Jag hade gärna varit med en omgång till, men så blev det ju inte, för man får ju bara vara med en gång.

6.1.1 Analys – Kalles återupprättelse av sitt värde

Denna analys börjas med en kartläggning av de insatser som Kalle berättar om och annan information som handlar om Kalles struktur och de resultat han berättar om.

Struktur	Insats	Mekanism	Resultat
Upplevelse av att inte få det han är värd.	Möte med politiker		Positiv tro på människor & samhället
Dåliga erfarenheter av socialtjänst och arbetsförmedlingen	Stöd i kontakten med socialtjänsten		Närmare körkortet
Behov av att göra ”någonting vettigt”, vill göra rätt för sig	Positiv feedback		Inre och yttre samstämmighet i upplevelsen av att ha ett högt värde
God självkänsla	Budapestresan		
Arbetslös 1,5 år aktivt arbetssökande, men får ej jobb	Lägenhet		
	Startpaket till körkort		
	Sysselsättning, rutiner		Förnyat självförtroende
Naturlig ledartyp	Blir tilldelad förtroendeuppgifter		Fler kontakter
			Arbetar heltid

Figur 4. Kalle – grå låda

Om vi ser till figur 1 i kapitlet om kritisk realism är insatser och resultat här det som i Blom och Morén (2011) står utanför ”lådan”. När man lägger till strukturerna kan man säga sig ha uppnått den grå lådan. I följande analys görs lådan vit genom att med teorier förtydliga hur struktur och insats samverkar, vilka mekanismer som aktiveras och hur detta kan förklaras.

Kalles struktur

Ur Kalles berättelse kan utläsas att han hela tiden har en stark självkänsla, en känsla av egenvärde. Detta kan ses då han tycker att han *borde* få hjälp från socialtjänsten och han *borde* få tillgång till fritidsgårdar. Det faktum att han under hela arbetslösheten var så aktiv i sitt arbetssökande kan tolkas som att han anser sig *borde* få ett jobb.

Kalles självkänsla innebär att han anser sig vara värd dessa saker. Men bemötandet från omvärlden gav motsatt budskap vilket innebär en motsättning mellan hans inre och yttre upplevelser. Även fast han var värdefull och seriös så kände han sig sviken av Socialtjänsten som han tyckte gav honom ett dåligt bemötande, och som han berättar varken gav den hjälp eller information som han hade rätt till. Han kände sig sviken av politiker och samhället eftersom fritidsgårdar lagts ner i stadsdelen där han anser att han borde få tillbringa sin fritid. Till detta tillkommer att han blivit av med det enda fasta jobb han haft och att han under ett och ett halvt års aktivt arbetssökande inte fick jobb, trots att han ansåg sig vara kompetent nog. De två motsägande upplevelserna, den inre och den yttre, stämmer inte över-

ens, vilket förstått utifrån KASAM sänker känslan av begriplighet. Man kan därmed tänka sig att Kalle vid projektets start skulle kunna ha en låg begriplighet.

Känslan av begriplighet har med en upplevelse av förutsägbarhet att göra. Denna skulle kunna tänkas vara låg, då låg förutsägbarhet inom KASAM innebär att individen litar på att handling ger önskad effekt. I Kalles fall så är han i den situationen att han aktivt söker jobb men önskat resultat uteblir. Men det faktum att Kalle inte gav upp, utan enträget fortsatte sin strävan att söka jobb trots nederlagen, kan tolkas som att han fortfarande har en tro på att handling ger effekt och därmed har en hög förutsägbarhet.

För Kalle har denna situation istället lett till att han är besviken och känner sig som ett offer för omständigheterna, vilket tolkat enligt KASAM är ett tecken på låg hanterbarhet. Det är rimligt att tänka sig att hanterbarheten var låg eftersom han upplevde att hans resurser inte räckte till för att han ska få det han ansåg sig förtjäna. Resurserna räckte inte för att påverka de yttre omständigheterna som han ville, vilket enligt KASAM betyder att hanterbarheten minskar.

Kalles struktur kan sammanfattas med att Kalle hade självkänsla som sade honom att han var värdefull, men bemötandet från omvärlden visade det motsatta. Teoretiskt tolkat innebär detta att Kalles inre och yttre upplevelse inte stämmer överens vilket ger honom sänkt begriplighet. Eftersom han inte lyckas få det han kämpar för är hanterbarheten låg, men eftersom han inte ger upp har han ändå lyckats behålla en relativt god grad av känsla av förutsägbarhet, vilket ökar begripligheten.

Få hopp för människor och samhället igen

Under projekttiden berättar Kalle att de fick träffa de politiker som tagit beslutet att starta projektet. Kalle säger att han är tacksam över att ha fått träffa politikerna och ser den upplevelsen som betydelsefull för honom, eftersom han då fick tillbaka hopp för människor och samhället. För honom blev det en aha-upplevelse när han insåg att politikerna brydde sig om honom. Enligt Kalle var insatsen med andra ord en positiv upplevelse som gav en positiv effekt.

För att förstå varför denna insats blev betydelsefull för Kalle behöver man enligt kritisk realism se till Kalles struktur och med hjälp av teorier se vilka mekanismer denna insats väckte hos Kalle. Som redovisats ovan var Kalles struktur präglad av en låg begriplighet som kom utav en motsättning i att han tyckte sig ha ett högt värde men att det han fick utifrån inte motsvarade detta värde. Enligt Alderfers motivationsteori kan man tänka sig att Kalle har behov av att få en ökad begriplighet genom att få dessa bilder att stämma överens genom att få bekräftelse utifrån på hans värde. Om man fortsätter att anta att Kalles struktur innebär en låg begriplighet, finns det enligt KASAM också en motivation för att höja begripligheten. Eftersom Kalles begriplighetsproblem grundas i att den interna och externa upplevelsen av hans värde inte är samstämmiga, kan detta jämföras med självförtroendebehovet i Maslows teori som kan ses som två delar, ett interpersonellt och ett självbekräftat självförtroende. Kalles inneboende känsla av värde är det självbekräftade självförtroendet och det som kommer ur bemötandet med omgivningen är det interpersonella. Kalle har med andra ord *en motivation till att få de båda sorternas självförtroende att stämma överens för att höja*

begripligheten. Enligt Maslows teori blir det interpersonella självförtroendet tillfredställt när individen får erkännande, uppmärksamhet och värdighet.

När politikerna tog sig tid att träffa Kalle fick han en ny och annorlunda bild av omvärlden vilken utmanade den bild Kalle hade av att politikerna inte brydde sig och inte ville satsa på ungdomarna. Politikerna var trevliga och visade att de hade för avsikt att hjälpa ungdomarna genom att starta projektet. Mötet innebar därmed att han ställdes inför en ny, alternativ och utmanande bild som innebar att politikerna uppmärksammade och bekräftade hans värde. Om man ser till Morén och Bloms (2003) mekanismer skulle detta kunna kallas för utmananingsmekanism. I Kalles fall finns även en bekräftande aspekt med, varför det här kan kallas en *mekanism av utmanande bekräftelse*.

Att mötet med politiker resulterade i hopp, kan förklaras med hjälp av teori. En retroduktiv fråga kan här vara: *vad måste ha varit tillräckliga och nödvändiga omständigheter för att Kalle ska ta in den nya bilden och bilda ett hopp?* När man studerar de olika faktorer som samspelar i denna situation kan alla delar verka lika viktiga. Men genom att studera faktorerna genom att ställa kontrafaktiska frågor upptäcks att Kalles struktur innehåller specifika behov som han vill tillfredsställa och som här blir *avgörande för resultatet*. Strukturen är en avgörande faktor eftersom den låga begripligheten ger behov av att höja det interpersonella självförtroendet, vilket sätter villkoren för hur Kalle väljer att förhålla sig till den nya utmanande bilden han får i mötet med politikerna. Insatsen är inte en avgörande faktor i sig, eftersom även en annorlunda insats kan tänkas tillfredsställa det behovet. Det var inte själva mötet med politikerna som var det viktiga, utan den *utmanande, bekräftande mekanismen* som aktiverades. Om man tänker sig Kalles behov som hål, kan man tänka sig att det avgörande i detta fall är att Kalle hade motivation till att fylla hålen och att han fick något att fylla dem med. Eftersom Kalles behov ger honom motivation till att acceptera sådant som kan öka samstämmigheten mellan hans interpersonella och självbekräftade självförtroende, ger mötet med politikerna honom de rätta förutsättningarna för att mekanismen som Blom och Morén (2011) kallar för *internalisering av det externa* ska aktiveras. Resultatet blir därmed att denna mekanism aktiveras, Kalles begriplighet blir hög och gapet mellan hans självbekräftade och interpersonella självförtroende minskar. Resultatet av detta blir att Kalle återfår förtroendet för och känner hopp för människor och samhället.

Återfå förtroendet för sig själv

Det Kalle själv uppfattar som svårast är att inte göra någonting ”vettigt” om dagarna. Han berättar att denna påfrestning var svår att hantera, och att den fick honom att må sämre. Utifrån KASAM kan detta tolkas som en reaktion på att han i det arbetslösa läget trots sina ansträngningar inte är medbestämmande i hur livet gestaltar sig, vilket enligt teorin om KASAM leder till en sänkt känsla av meningsfullhet. Att meningslösheten blir en källa till obehag kan förstås i relation till Alderfers motivationsteori. Enligt Alderfer finns ett tillväxtbehov i människan som tillfredsställs när man presterar och får använda sin kreativitet. I denna situation får Kalle inte utrymme till att använda sin kreativitet och prestationsförmåga, vilket gör att behovet är otillfredsställt.

Kalle har alltså ett inre behov av att känna att han presterar tillräckligt i vardagen, för han vet att han är kapabel till mer än det han presterar som arbetslös. Att Kalle uttrycker att det är påfrestande att inte göra någonting ”vettigt” om dagarna kan genom KASAM tolkas som bristen på meningsfullhet till viss del beror på att han inte har en sysselsättning som är socialt värdesatt.

Utifrån denna teoretiska analys kan Kalles struktur sammanfattas med att han har ett behov av att prestera samt behov av självförverkligande genom att få utnyttja sin kapacitet. I strukturen finns även tecken på att hans självförtroende behöver bekräftas genom att ha en socialt värdesatt sysselsättning. Med Alderfers teori kan Kalles struktur beskrivas som ett behov av, och därmed motivation till tillväxt. Strukturen kan även liknas med Maslows teori om människans behov av att förverkliga sig själv.

Kalle berättar att han hade bra självförtroende innan projektet startade, men säger även att projektet fick honom att få tillbaka förtroendet för sig själv. Detta skulle kunna förstås som att han som tidigare beskrivits har en bra självkänsla och har ett självbekräftat självförtroende, men att det har sänkts någon gång innan projektstart. Att ofrivilligt vara arbetslös i ett och ett halvt år kan troligtvis vara orsaken som har tårt på hans självförtroende. Även om han hade en klar bild av att hans arbetsförmåga var god, kan minnet av arbetsförmågan ha bleknat, samtidigt som känslan av att han inte gör någonting vettigt tar plats i hans självbild.

För att analysera hur deltagandet i Green Team kan tänkas ha påverkat Kalle till att återfå sitt självförtroende jämförs hans struktur med de insatser som han själv har uttryckt som viktiga.

Kalle får i Green Team en efterlängtd sysselsättning och blir i projektet även blir tilldelad förtroendeuppgifter, vilket ger honom chansen att tillfredsställa sitt behov av att använda sin kapacitet. Han får nu chansen att göra något vettigt. Ett vettigt arbete som dessutom är socialt värdesatt. Mekanismer som aktiveras i Kalle blir i detta sammanhang *förtroende, ansvar och gensvarsmekanism* och han tar sig an de uppgifter och det ansvar han får. Resultatet blir att Kalle får ett ökat självförtroende. Eftersom han tar på sig en ledarroll skapas även ett annat positivt resultat, han får bekräftelse i sin ledarroll och får samtidigt ett praktiskt resultat i form av nya kontakter som ger honom en känsla av trygghet inför kommande arbetssökanden. En trygghet som kan förstås om vi ser dessa kontakter som en extra resurs som ökar hanterbarheten.

Detta exempel är speciellt intressant eftersom det är lätt att här retroduktivt och kontrafaktiskt föreställa sig hur resultatet kunde ha blivit annorlunda om strukturen hade varit en annan. En lämplig kontrafaktisk fråga blir här: *hade Kalle varit mottaglig för det ansvar som lades på honom i projektet om han inte hade haft en hög självkänsla, en grundläggande tro på sin arbetsförmåga och sett sig själv som en ledartyp?* Om fallet varit sådant att Kalle inte hade haft denna struktur, hade villkoren sett annorlunda ut och kunnat fungera hindrande istället för möjliggörande för mekanismerna. Eftersom Kalle anser sig ha de resurser som krävs för att klara de uppgifter han får, har han en hög hanterbarhet. Detta kan visas med följande retroduktiva kontrafaktiska tankeexperiment; *om Kalle i stället hade haft en annorlunda struktur, där han såg sina resurser som för små för att möta de*

förväntningar som ställdes på honom, hade strukturen istället verkat hindrande för mekanismerna? Effekten kunde då rimligtvis ha blivit att han känt ett motstånd för uppgifterna, han kanske hade backat och resultatet hade då istället kunnat bli ett sänkt självförtroende. Även med denna jämförelse förstås att det inte är insatsen i sig som avgör vad resultatet blir, utan här är det samspelet mellan det som strukturen innebär och hur insatsen i just denna struktur möjliggör för mekanismerna att aktiveras.

Återupprättelse av värde

I Kalles berättelse har temat med bekräftelse varit framträdande. En mängd insatser som Kalle fick genom Green Team fungerade som en slags återupprättelse av det värde som han kände vägrats honom. De insatser han själv nämner är alla av den arten att de skänker honom en bekräftelse. I arbetet fick han bekräftelse på sin egen förmåga och genom politikerna bekräftades hans värde som människa. Men även övriga insatser Kalle berättar om kan tänkas ha fungerat liknande eftersom han nu befinner sig i en situation där han nu får en mängd saker och tjänster som han tidigare inte fått.

En utav dessa insatser var startpaketet till körkortet. Startpaketet blir en extra resurs för Kalle att hantera de påfrestningar som det innebär att ta körkort. Den extra resursen leder till en ökad hanterbarhet som kan underlätta för att gensvarsmekanismen sätts igång. Att Kalle har fortsatt med körkortet visar även här att en gensvarsmekanism är aktiverad.

Att projektledaren fanns som ett stöd var betydelsefullt för Kalle. Med hennes stöd och hjälp till att bemöta socialtjänsten fick han det som han hade rätt till, något som förut hade nekats honom. Detta innebär att han återfick den värdighet som man kan tänka att han kände att socialsekreterarna tog ifrån honom då han berättar att de inte tog honom seriöst och inte gav honom det stöd han ansåg sig vara berättigad till i början. Även denna insats ökar därmed begripligheten på samma sätt som mötet med politikerna gjorde. Men i denna situation fick han även tack vare projektledarens hjälp en ökad kunskap om hur man behöver kommunicera med socialtjänsten och därmed fick han även en ny resurs för att öka hanterbarheten.

Andra insatser som framkommer i Kalles historia är att han fick lägenheten och budapestresan. Även dessa insatser kan tänkas ha sin betydelsefullhet i att de bekräftar Kalles känsla av vad han är värd, eftersom de sätts in i en struktur som hade brist på bekräftelse. Kalles historia och analys sammanfattas med att de insatser som beskrivits kan tänkas ha blivit en bekräftelse för Kalle, att hans känsla av sitt höga värde är sant även i omvärldens ögon. Kalle själv säger förvisso att det inte är så stor skillnad på honom innan och efter Green Team, men samtidigt att en av de största fördelarna med projektet är att han fick tillbaka förtroendet för sig själv. På ett teoretiskt plan kan det förstås hur Kalle hade "hål" som behövde fyllas och att insatserna i Green Teams passade dessa "hål". På så sätt så kan det förstås att Green Team gjorde en positiv skillnad för Kalle. Ett faktum som stärks av att önskar att han hade fått fortsätta på Green Team i nio månader till.

Struktur	Insats	Mekanism	Resultat
Upplevelse av att inte få det han är värd.	Möte med politiker	Utmanande bekräftelse	Positiv tro på människor & samhället
Dåliga erfarenheter av socialtjänst och arbetsförmedlingen	Stöd i kontakten med socialtjänsten	Internalisering av det externa	Närmare körkortet
Behov av att göra ”någonting vettigt”, vill göra rätt för sig	Budapestresan		Inre och yttre samstämmighet i upplevelsen av att ha ett högt värde
God självkänsla	Lägenhet	Förtroende	Förnyat självförtroende
Arbetslös 1,5 år aktivt arbetssökande, men får ej jobb	Startpaket till körkort	Ansvar	Fler kontakter
Naturlig ledartyp	Sysselsättning, rutiner	Gensvarsmekanism	Arbetar heltid
	Blir tilldelad förtroendeuppgifter		

Figur 5. Kalles låda – ”öppnad och målad vit”

Analysen över Kalles tid i Green Team visar hur nämnda insatser resulterade i olika resultat och vilka mekanismer som möjliggjorde detta. Mekanismerna i sin tur fick rätt förutsättningar att aktiveras eftersom insatserna innebar ett tillfredsställande av behov som Kalle hade motivation för att tillfredsställa. I Kalles fall var de viktiga insatserna av sådan art att de bekräftade hans värde på ett sådant sätt som stämde överens med hans självkänsla. Resultatet blev att Kalle återfick förtroendet för sig själv samtidigt som han fick en positiv tro på människor och samhället.

6.2 Adams berättelse

Min uppväxt har varit instabil och otrygg. Som barn flyttade jag runt ofta och växlade mellan olika boenden, ibland under dramatiska omständigheter, när jag inte ens visste att jag skulle flytta, till vem, eller vart. Jag blev liksom bara avlämnad och så skulle jag på det här nya stället med någon som jag aldrig har träffat förut. Eftersom jag flyttade runt mycket så har jag aldrig fått några nära vänner så jag har känt mig rätt ensam i mitt liv. I de olika hemmen jag hade blev jag utsatt för både psykisk och fysisk misshandel. Därför var jag nästan aldrig hemma, så man kan säga att jag i stort sett är uppväxt på gatan.

Socialtjänsten och arbetsförmedlingen tycker jag inte att man får så mycket hjälp av. Man får ju inte det stöd som man behöver. Men jag har fått jobb ändå. Innan Green Team har jag haft lika olika heltidsanställningar som städare och på lager i olika omgångar. Men tiden innan Green Team var jag arbetslös i nästan ett och ett halvt år i sträck. Det var inte kul, för då satt jag bara hemma och gjorde ingenting.

Innan projektet startade hade jag bestämt mig för att det var dags för en förändring. Jag hade en plan, att när jag börjar i Green Team, då ska jag börja ta

hand om mig själv. Jag tänkte börja bry mig om mitt utseende mer och vara välvårdad. Och så skulle jag försöka bli mer positiv. Att få vara med i projektet gav mig chansen till en nystart och jag skulle ha tackat ja även om jag inte varit tvungen för soc. Så i början hade jag stora förhoppningar. Men de blev mindre och mindre under tiden i projektet.

Det som sänkte mina förhoppningar var att projektet var så ostrukturerat. Det kändes ogenomtänkt för det fanns inte alltid jobb och då hade vi ingenting att göra. I början byttes reglerna hela tiden och det kom nya regler allt eftersom. Egentligen var det helt normala regler, som att man inte får ha jacka och mössa på sig, eller att man ska diska efter sig. Men just det att reglerna ändrades var det som blev påfrestande. Jag tycker att man behöver vara konkret från början med vad som gäller. När man kommer till en arbetsplats så borde det sitta en lapp uppe där det står, att i denna lokal är det de här reglerna som gäller och sen så följer man dem. Och det ska vara tydligt vem som är chef och att det är chefen som bestämmer. Här försökte ledarna bli kompisar med alla och då tar man dem inte på fullt allvar.

Jag hade ju haft jobb innan. Jag visste ju hur man sköter sig på ett jobb. Men för många av de andra så var det ju första gången de överhuvudtaget var på en arbetsplats. Det märktes att det var skillnad mellan dem och mig, för de hade inte satt sig in i arbetslivet än och betedde sig inte som man borde göra på en arbetsplats. De hade liksom inte känslan av att det här var ett arbete. Vissa kom sent varje dag och sket fullständigt i det. Vissa jobbade långsamt, en del för att de inte kunde och en del för att de inte ville. Vissa ifrågasatte och vissa gjorde ingenting. Om vi klippte häckar till exempel, så klippte de några grenar och sen tyckte de att det var klart. De använde detta som en lekstuga. De lekte mycket istället för att arbeta och vissa gick helt enkelt över gränsen för vad som är okej.

Men jag var i och för sig ingen ängel heller. Men det var först efter ett tag som jag blev sådan, när det blev så oseriöst så man känner att detta är en lekstuga, det är inget jobb. Det fick mig att också bli oseriös och då gjorde jag saker som jag aldrig skulle göra på en vanlig arbetsplats. Sådant som jag egentligen vet att man inte borde göra.

Under arbetsdagarna så var det ofta ganska dålig stämning mellan ungdomarna med massa bråk och skit. Det fanns ju några personer som jag kunde prata med och som gjorde stämningen bättre. Men de andra, de bråkiga personerna, de fick mig att tappa motivationen. De fick mig att inte vilja göra någonting för gruppen och inte för mig själv heller för den delen. Allt det jobbiga fick mig att inte vilja uppfylla de målen som jag hade satt upp för mig själv och jag började bli allt mer negativ. Jag började tänka att fan, orka gå till jobbet, det blir ändå inget bra.

Men att få komma in i en grupp med ungdomar i min egen ålder var inte bara dåligt. Genom att ha jobbat här på Green Team så har man lärt känna människor på ett annat sätt. Man lär sig mer om människor och att se på människor hur de är. Jag har blivit bättre på att förstå människors uttryck och det har hjälpt mig ganska mycket faktiskt. För nu när man träffar människor i praktiken under min utbildning, då märker jag att jag har blivit en bättre människokännare.

Sen så var det ju inte bara dålig stämning hela tiden. I början så var det ganska bra stämning i gruppen faktiskt. Den sociala biten som var då, i början, den saknade jag när Green Team tog slut. Det var faktiskt därför som jag bestämde mig för att skriva in mig på och börja en ny utbildning. För att jag ville ha den där gemenskapen igen. Så jag kan inte säga att det var negativt att vara här, det var positiva grejer också och det har lett till ganska mycket. För nu, på den nya utbildningen jag börjat på så trivs jag jättebra. Jag kände med en gång när jag träffade de andra ungdomarna i klassen att här vill jag vara, här är jag trygg och känner mig säker. Då blev jag motiverad att börja med den där personliga planen jag hade. Då bestämde jag mig och så satsade jag fullt ut och jag har kommit väldigt långt nu.

Här på utbildningen så känner jag att fan vad kul det är att gå upp på morgonen för att gå till skolan. För det är en helt annan gemenskap här och man bygger på sig ett socialt liv. För mig är det som är det viktigaste, att skaffa personliga kontakter, kompisar över huvudtaget som man kan umgås med på fritiden. Det har jag fått här. Nu har jag vänner som jag kan ringa och hitta på saker med. Det är viktigt för mig att ha det.

Den här utbildningen är så viktig för mig, så nu vill jag inte få ett nytt jobb innan jag är klar med den. De erfarenheterna jag får här är värda mycket och sen kan jag gå ut och söka riktiga jobb. För det är det jag vill ha, ett stabilt jobb. Jag vill inte jobba inom ett bemanningsföretag igen och inte veta om man får ett jobb från dag till dag. Det är en trygghet att ha en utbildning. Så som det ser ut just nu skulle inte välja bort utbildningen för ens 1 miljon kr.

Green Team var bra på vissa sätt. Det var ju skönt att äntligen få komma ut och påbörja ett arbete efter att ha varit arbetslös så länge. Men vissa saker kunde ha varit bättre. Jag tror att det egentligen behövdes fler ledare som kunde hålla koll. För när det fanns ledare på plats så skötte sig alla. Och det borde ha funnits tillräckligt med jobb hela tiden, för annars blir det ju så att folk slutar bry sig om man inte har något att göra. Sen tycker jag att det är viktigt att man får beröm för det man gör. De vi jobbade för brukade säga att de tyckte att arbetet vi gjorde var skitbra, men jag saknade den bekräftelsen från ledarna. De sa också att vi var bra, men det kunde ha skett oftare tycker jag.

Jag tror att syftet med Green Team är att få ut ungdomar i arbetslivet, att starta igång dem. Vi fick ju en anställning i projektet med en lön i sex månader. Vissa hade ju aldrig fått en lön förut så jag kan tänka mig att för dem kunde den lönen vara en drivkraft, för då kan man ju äntligen köpa nya grejer och så. Men för mig var det inte riktigt någon starta igång eller få drivkraft av en lön med tanke på att jag har jobbat innan. Jag känner att jag är lite mer självgående än så, jag har min egen drivkraft. Men som jag har berättat så ledde projektet ändå till ganska mycket positiva grejer. För jag hade ju inte börjat den här utbildningen annars.

En annan positiv grej med Green Team är att vi fick körkortshjälpen. Det är ju faktiskt tack vare Green Team som jag har ett körkort idag. För efter startpaketet på körskolan så bestämde jag mig för att fortsätta. Det var startpaketet som startade igång mig. Jag behövde den där sparken i röven just med körkortet.

Jag tror att Green Team har gett bra resultat för vissa av de andra. Jag skulle tro att 60-70% av ungdomarna tog det hela mer på allvar i slutet av projektet. Så det blev ju en bra grej tillslut ändå.

6.2.1 Analys – Adams längtan och sökande efter stabilitet

Adams berättelse har stort fokus på hur han upplevde miljön på Green Team. För att kunna förtydliga analysen som följer finns här en extra kolumn i tabellen som benämns kontext. Med kontext menas här den struktur som Adam genom Green Team tillfälligt hamnade i.

Struktur	Insats	Ny kontext	Mekanism	Resultat
Upplevelser av otrygghet	Sysselsättning	Omytliga, otydliga regler		Körkort
Upplevelser av instabilitet	Startpaket till körkort	Dålig stämning		Bättre människokännare
Negativa upplevelser av arbetsförmedling och socialtjänst	Gemensamma aktiviteter	Brist på uppmuntran		Påbörjade ny utbildning
Inga vänner		Ingå i en grupp		
Personlig förbättringsplan				Kommit långt i sin personliga plan
Instabil arbetserfarenhet				

Figur 6. Adam – grå låda

Svårigheter med att hantera oordningen

Adams historia kan beskrivas som karakteriserad av instabilitet och otrygghet. Hans erfarenheter av instabil och otrygg livssituation kan utifrån kritisk realism anses vara en *struktur* som sätter hindrande och möjliggörande villkor för om och hur Green Teams insatser ger resultat.

Adam beskriver ett liv där boendebytten verkade ske utan förvarning eller logik. Ett realistiskt antagande är att detta gav honom en låg känsla av begriplighet eftersom han saknar ett förutsägbart liv. Han beskriver att han ibland inte kände personen som han flyttade till och att han aldrig hann skaffa sig några nära vänner vilket även resulterade i ett ensamt liv. Att han dessutom blev psykiskt och fysiskt misshandlad minskade hans känsla av hanterbarhet till den grad att han inte längre såg sig kunna hantera hemsituationen, vilket fick honom att växa upp på gatan som han beskriver det. Därmed kan man med KASAMs begreppsdefinitioner säga att både Adams instabila och otrygga struktur gav honom en låg känsla av hanterbarhet och en låg känsla av begriplighet som framförallt beror på en brist på förutsägbarhet. Utifrån KASAM är det därför troligt att det är därför han får det svårare än Kalle att hantera den oordning som båda uppger har funnits, men som de har upplevt på helt olika sätt. Här blir Antonovskys flodmetafor användbar för

att förtydliga skillnaden mellan de bådas upplevelser. Man kan föreställa sig ordningen i Green Team som en storm. Kalle verkar ha det förhållandevis lugnt i sin del av floden, eftersom han inte berörs nämnvärt av den ordning som även han har märkt av i Green Team. Kalle hade antagligen en högre känsla av begriplighet och hanterbarhet från början, eftersom han fortfarande tror på att det finns en förutsägbarhet, vilket gör att stormen blir lättare att hantera. Adam däremot, verkar ha svårare för att ”fortsätta simma” på grund av sin mycket starka struktur av att inte känna någon förutsägbarhet som ger honom en mycket låg begriplighet och hanterbarhet, som redan gör simmandet tyngre för honom från första början.

Uppskjutandet av den personliga planen

Som vi ser i Adams berättelse är han medveten om att de saker han upplevde som negativa under tiden på Green Team verkade hindrande för hans personliga utveckling. Den nya kontexten som Green Team innebar, innehöll otydliga och ombytliga reglerna, en dålig stämning samt brist på uppmuntran. Detta kan tänkas ha sänkt Adams redan låga känsla av både hanterbarhet och begriplighet.

Adam struktur har som tidigare konstaterats en stor brist på förutsägbarhet, som även kan översättas till begreppet trygghet, eftersom förutsägbarheten gör att man känner sig trygg i och med att man vet vad som kommer att hända. Enligt Maslow är trygghet en av de grundläggande behov som människan behöver. Maslow menar även att det finns en hierarki mellan behoven, där trygghet är ett mer prioriterat behov än självförverkligande. Detta skulle kunna förklara varför Adam, som hade en noga uttänkt plan på hur han ville utvecklas, valde att vänta med att sätta sin personliga utvecklingsplan i verket. Det kan tänkas att bristen på trygghet i Green Team tillsammans med hans otrygga struktur gör hans trygghetsbehov så pass stort att motivationen försvinner till att påbörja den planerade personliga utvecklingen som innebär ett självförverkligande. Den nya kontexten i Green Team skapade ett ökat behov av trygghet och blev ett hindrande för att nödvändiga mekanismer skulle aktiveras för att motivationen för självförverkligandet skulle äga rum. För Adam var inte längre självförverkligandet en prioritering eftersom motivationen behövdes för att tillfredställa det lägre behovet trygghet.

Kunskapen om det som hindrar leder till möjligheter

Men erfarenheterna från Green Team är inte endast till nackdel för Adams chanser att komma vidare i livet. När Adam märker att hans plan stoppas får han viktig kunskap om vad som hindrar honom att komma vidare. Det han berättar i efterhand om projektets inverkan på honom som person visar på en stor insikt i vad som påverkat hans engagemang och de beslut han har tagit. Denna kunskap blir en resurs för Adam som stärker hanterbarheten för följande beslut i livet. Kunskapen om vad som hindrar honom ger även kunskapen om att han önskar motsatsen.

Den ökade hanterbarheten förklarar Adams solskenshistoria. Eftersom Adam vet vad han inte vill ha så märker han genast, när han möter sin nya klass och får en tydlig ordning på den nya utbildningen, att han har funnit rätt. Han beskriver detta väl när han berättar hur den nya utbildningens ordning och trygghet fick honom att vilja köra fullt ut.

Saknad av den sociala gemenskapen

Ökad kunskap gav Adam ökad hanterbarhet, men *hur kom det sig att Adam valde att gå vidare till en ny utbildning?* Adam berättar att gemenskapen på Green Team var påfrestande och hade negativt inflytande på honom som person. Trots detta fanns ett minne kvar hos honom av att gemenskapen var lite bättre i början av projektet. Adams uppväxt präglades av många boendeyten, vilket har medfört att han aldrig lyckats skapa sig en social gemenskap, vilket innebär att han befinner sig i en struktur av ensamhet vid projektets start. Deltagandet i Green Team sätter honom i en ny kontext, en arbetsgrupp, en gemenskap. När projektet tar slut upptäcker han en saknad av denna gemenskap och en mekanism som kan kallas *upplevelse av social gemenskap* har därmed satts igång.

Strukturen av ensamhet och en insats som innebär en slags gruppstillhörighet väckte mekanismen *upplevelse av social gemenskap*. Social gemenskap är ett basbehov för alla människor som både Alderfer och Maslow tar upp. Därför är det lätt att föreställa sig att denna mekanism gav kraft till Adam att få uppleva gemenskapen på nytt. En mycket väsentlig lärdom för Adam i Green Team blev att han upptäckte att en sysselsättning kan ge den gemenskap han saknar. Längtan efter den sociala gemenskapen fick honom att söka sig vidare, ett medvetet agerande som enligt Blom och Morén (2011) innebär att det även finns en *risktagandemekanism* med i bilden. Med detta menas att när en individ medvetet tar steget mot förändring, så tar man alltid en risk eftersom en förändring innebär att man lämnar en trygghet bakom sig. Adam var trygg med att vara ensam eftersom han var van med det, men samtidigt är känslan av tillhörighet något som alla människor behöver. Deltagandet i Green Team gav Adam upplevelsen av att tillhöra en grupp som han sedan saknade och blev till anledning att söka sig vidare i livet. Man kan sammanfatta det hela med att Adam fick insikt i vad han inte ville ha respektive vad han ville ha. Detta, tillsammans med *”upplevelse av social gemenskap”* gav förutsättningarna för att risktagandemekanismen skulle göras gällande. Resultatet blev att Kalle påbörjade en ny utbildning.

En relevant retroduktiv, kontrafaktisk fråga är här: hur hade resultatet ändrats om *formen* på insatsen varit annorlunda? Vad hade hänt om själva insatsen varit densamma, men i form av ensamarbete? Med detta tänkande upptäcks att i här var inte insatsen i sig det viktiga, utan *formen* på insatsen. Det som var avgörande för Adam att ta steget vidare var gemenskapsupplevelsen. Vad insatsen bestod utav, eller gick ut på spelar här mindre roll, förutom att den innebar ett gruppdeltagande där det finns gemenskap. En annan tanke är att ju mer ensamhet som finns i strukturen, desto mindre gemenskap behövs för att väcka mekanismen *upplevelse av gemenskap*. Detta skulle innebära att om Adam hade haft mindre ensamhet i sin struktur så kanske inte denna gemenskap han upplevde på Green Team varit tillräcklig. Adams struktur var därmed också en nödvändighet för att mekanismen skulle aktiveras.

Att bli en bättre människokännare

Erfarenheten av att ingå i en grupp som han fick under tiden på Green Team ledde även till att Adam blev en bättre människokännare. Han berättar att han blev bättre på att förstå människors uttryck och att det gav honom en sorts förutsägbarhet då det hjälper honom att kunna föreställa sig hur en människas

fortsatta beteende kommer vara. Detta kan utifrån KASAM tänkas vara orsaken till att Adam känner en ökad hanterbarhet i möten med andra människor.

Alla dessa erfarenheter och insikter som Adam fick av att vara deltagare i Green Team kan ses som en ny information eller kunskap om honom själv, som blir en resurs för honom vilket enligt KASAM ökar hanterbarheten. Denna hanterbarhet var till nytta för honom när han mötte deltagarna på den nya utbildningen. Adam menar att han efter Green Team var en bättre människokännare, han visste vilken sorts människor han inte ville omge sig med, samtidigt hade han en saknad av att ingå i en social gemenskap, att ha vänner. Detta ger en rimlig förklaring till varför, som Adam själv beskriver det, med stor säkerhet genast visste att det här var människor som han ville ha en gemenskap med, när han mötte deltagarna på den nya utbildningen.

Självförverkligandet

När Adam på den nya utbildningen fann den betryggande struktur samt den sortens umgänge han saknat, kan detta enligt Maslows behovsteori vara orsaken till att han nu fick motivation till att påbörja sitt självförverkligande. Maslow skulle kunna tänkas förklara denna händelse med att både trygghetsbehovet samt behovet av social gemenskap nu var tillräckligt tillfredsställt, vilket möjliggör att motivationen för självförverkligande ökar.

Den sociala gemenskapen gav begriplighet, vilket blev en resurs som ökade hanterbarheten. Hanterbarheten ökade också tack vare att den nya kontext med ordning som utbildningen innebar var mindre påfrestande än den oordning Adam upplevde i Green Team. Gemenskapen gav resurser till att hantera påfrestningarna som i sin tur även sänktes av den nyfunna stabiliteten. Adam känner sig nu även så pass delaktig i sitt liv att man kan se att en meningsfullhet har skapats.

Adam har idag kommit långt både vad gäller sin personliga plan och i och med att han har gått vidare till en utbildning. Green Team var enligt Adam orsaken till att han sökte sig till den nya utbildningen över huvudtaget och därmed har Green Team varit avgörande för Adam. Följande analys söker en förståelse för hur det kommer sig att deltagandet i Green Team fick honom att söka vidare till och påbörja utbildningen som han är fast besluten att slutföra.

Att ta körkort

Ett resultat som nåddes genom Green Team var att Adam tog körkort. Där ger han Green Team en stor del av äran då han menar att det inte hade blivit av alls utan det startpaket som erbjöds dem. Här fungerar startpaketet som en informationshöjande insats som därmed även ökade hanterbarheten som leder till en *gensvarsmekanism*. Resultatet blev att han fortsatte tills han var klar med körkortet

.

Struktur	Insats	Ny kontext	Mekanism	Resultat
Upplevelser av otrygghet	Sysselsättning	Omytliga, otydliga regler	Gensvars-mekanism	Körkort
Upplevelser av instabilitet	Startpaket till körkort	Dålig stämning	Hindrande av mekanism	Bättre människokännare
Negativa upplevelser av arbetsförmedling och socialtjänst		Brist på uppmuntran		Påbörjat ny utbildning
Inga vänner	Gemensamma aktiviteter	Ingå i en grupp	Upplevelse av social gemenskap	Kommit långt i sin personliga plan
Personlig förbättringsplan			Rishtagande-mekanism	
Instabil arbetserfarenhet				

Figur 7. Adams grå låda öppnad och målad vit

Sammanfattning

Adam hade framför allt en låg förutsägbarhet och därmed även en låg trygghet i sitt liv. Utöver detta kände han sig mycket ensam. Detta påverkade både till en låg begriplighet och till en låg hanterbarhet. Trots detta hade Adam en önskan om ett bättre liv och en väl planerad handlingsplan för vad han behöver förändra för att komma dit han vill. Green Team innebar framförallt två viktiga kunskaper för Adam, för det första att han behöver en tydlig struktur och omges av människor som inte drar ner hans motivation. För det andra att han saknar en social gemenskap som kan fås genom en sysselsättning. Med denna kunskap som en ökad resurs för hanterbarheten, tar han risken att söka sig vidare till en ny utbildning. Väl där kan han tack vare sina nya insikter förstå att detta sammanhang är något som han önskar befinna sig i och satsar därmed fullt ut. Eftersom både behovet av trygghet och social gemenskap blir mer tillfredställt får han en förnyad motivation till att förverkliga sig själv genom att genomföra sin personliga utvecklingsplan.

7 Diskussion

Här diskuteras uppsatsens resultat genom att empiri och analys sammanfattas och diskuteras i relation till tidigare forskning och egna reflektioner.

I inledningen till denna uppsats tas det faktum upp att Ekonomifakta (2012) rapporterade att 21 % av alla ungdomar mellan 15-24 år var arbetslösa i Sverige under det fjärde kvartalet år 2011. Arbetslösheten är både ett individproblem och samhällsproblem som bör motverkas och ungdomsprojekten är ett sätt att göra detta på.

Resultatet i denna uppsats – empiri och analys, visar två mycket individuella beskrivningar av hur deltagandet i Green Team har påverkat dem. Problemformuleringen i kapitel 1.3 visar att kunskapen är liten om ungdomsprojektens innehåll, vilka deltagarna är, vilka resultat som uppnås och hur de uppnås. Den tidigare forskning som har gjorts visar på olika framgångsfaktorer, men inte på *hur* faktorerna har lett till framgång eller varför man har valt ut att benämna just dessa faktorer som viktiga. Med detta menas inte att de framgångsfaktorer som tagits fram i den tidigare forskningen inte stämmer, utan att det saknas en förklaring mellan framgångsfaktorn och resultatet. Den tidigare forskningen visar också på att framgångsfaktorerna inte heller är särskilt tydligt definierade, vilket innebär att det är svårt att veta vad de egentliga insatserna innehåller. Det behövs mer kunskap inom området för att vidareutveckla arbetet med ungdomsprojekten. Det denna uppsats gör är att plocka ut vilka insatser som har varit viktiga för en specifik individ, vad i insatsen som varit viktigt för att sedan på ett teoretiskt plan förklara varför och hur insats har påverkat individen och lett till ett specifikt resultat.

7.1 Ungdomarnas syn på betydande insatser

Vad har varit de viktigaste insatserna för informanterna i denna studie? Vad blev Adam och Kalles framgångsfaktorer? Den sak som de båda informanterna är överens om är att det var bra att bryta sysslösheten. De uppskattade att deltagandet i projektet gav dem någonting att göra, att de fick träffa andra ungdomar och att passiviseringen bröts. En av framgångsfaktorerna som redovisades i den tidigare forskningen var vikten av frivillighet. Både Kalle och Adam säger att de skulle ha valt att delta i projektet oavsett om det funnits en tvångsaspekt eller inte, vilket kan ses som att de kände det som att de frivilligt gick in i projektet. Att frivilligt medverka i ett ungdomsprojekt som Green Team kan tänkas bero på en önskan om, och tro på förändring i livet. Att frivillighet ger ett positivt utslag behöver därför inte bero på frivilligheten i sig, utan på viljan till förändring. Däremot stämmer Adams upplevelse överens med Da Mata och Nybergs (2008) tankar om att vikten av frivillighet även kan ligga i att det finns en risk för att de ofrivilliga, omotiverade ungdomarna kan dra ner övriga deltagares motivation.

Thunqvist (2006) talar om ungdomsprojekten som en socialiserande verksamhet, där ledarna får en föräldraroll gentemot ungdomarna. Detta kan jämföras med Kalles berättelse, då han berättar att han brukade vända sig projektledaren först av allt när det var problem med socialtjänsten. Det var hon som fungerade som ett stöd och kom med råd eller rent av agerade åt Kalle. Det var också hon som kom

med uppmuntrande feedback som behövdes för att hålla lågan uppe. Kalle uppskattade detta upplägg, han såg det som en stor trygghet och detta kan därmed ses som en viktig insats för Kalle.

De båda intervjuade ungdomarna såg körkortshjälpen som en avgörande insats som har underlättat vägen till körkort. Att få körkort sågs som en fördel för framtida jobbsökande.

Övriga insatser som blev betydande var för Kalle ett möte med politikerna, budapestresan, att bli tilldelad förtroendeuppgifter och möjligheten att få en lägenhet. För Adam var det inte någon särskild insats som var extra betydande, utan det som fick mest betydelse var att han fick ingå i en grupp och att aktiviteterna utfördes tillsammans, eftersom det medförde en viss gemenskap.

7.2 Insatsernas effekt på ungdomarna

Både Kalle och Adam hade haft diverse arbeten innan projektet och såg sig själva som kompetenta arbetstagare. Trots deras övertygelse över att de innan projektet var redo för arbete, kvarstår det faktum att båda två innan projektet varit arbetslösa i ett och ett halvt år utan att ha lyckats få ett arbete. Efter projektet har samma personer gått vidare till arbete eller studier. Frågan är om detta hade skett om de inte varit med i projektet. Att man får arbete har naturligtvis även med andra saker att göra. Det måste finnas tillgång till arbete och arbetsmarknaden kan ha förändrats under projekttiden osv. Men det kan även ha funnits andra, mer privata skäl som hindrat dem från att komma i arbete, eller så kan det helt enkelt också vara så att det blir svårare att få jobb ju längre man är arbetslös. Oavsett orsak så har deltagandet och de olika insatserna i Green Team lett till resultat för de båda ungdomarna, vilka kan tänkas vara till fördel för både deras nuvarande och senare sysselsättningar.

Det tydligaste sambandet mellan insats och resultat är att de fick startpaketet till körkortet. Båda informanterna såg denna insats som en nödvändig push för att de skulle försöka ta körkort. Idag har en utav dem tagit körkortet och den andre är snart klar.

Kalle arbetar heltid idag, men enligt honom skulle han klara av detta arbete precis lika bra utan att ha deltagit i Green Team innan. Han ser med andra ord inte Green Team som något avgörande för hans arbetsförmåga, vilket kan förstås då resultatet är av mer abstrakt art. De resultat som Kalle lyfter fram som viktiga är att han idag har fler kontakter, ett ökat självförtroende och en positiv tro på människor och på samhället som helhet. För honom har Green Team inneburit en förändring i att han nu känner sig bekräftad utifrån.

För Adam medförde det faktum att insatserna genomfördes i grupp att han blev en bättre människokännare. Idag har han börjat en ny utbildning och är mitt inne i en positiv personlig utvecklingsprocess. Vid närmare undersökning är det dock inte någon utav insatserna i Green Team som ledde honom dit. Istället var det så att Adam upplevde projektet som oorganiserat och att han var omgiven av människor som drog ner hans motivation. Detta var naturligtvis ingen tänkt insats, men blev till nya erfarenheter som hjälpte honom att förstå vart han ville i livet. Men grupp-

deltagandet i Green Team var det som blev den allra mest avgörande faktorn för Adams beslut att söka sig vidare, eftersom han sökte sig till utbildningen på grund av att han saknade den gemenskap som trots allt fanns inom Green Team.

7.3 Teoretisk förklaring av effekterna

Enligt kritisk realism bör man finna vilka mekanismer som medförde resultatet, eftersom det är mekanismerna som är den egentliga orsaken till att resultatet blev till och inte insatsen i sig. Nedan följer exempel från analysen som förklarar hur teorierna har använts.

Om man ser till Kalle och hans möte med politikerna som ett exempel, så var det inte själva mötet som ledde till resultatet” positiv tro på människor och samhället”, utan det var det faktum att mötet innebar en *utmanande bekräftelse*. Att Kalle tog till sig den bekräftelsen krävde även mekanismen *internalisering av det externa*. Dessa mekanismer behöver förstås i ljuset av förklarande teorier som ger en förståelse för hur individens struktur samverkar med insatsen. KASAM, ERG och Maslows behovsteori används här för att förstå att mötet med politikerna resulterade i att Kale fick en positiv tro på människor och samhället, eftersom Kalles struktur innebar en motivation för att ta in den nya bilden han fick av politikerna.

Det väsentliga med kritisk realism är att man kan se vad som möjliggör eller hindrar mekanismer. För Adam var det till exempel inte någon särskild insats som hjälpte honom vidare, utan det faktum att han fick ingå i en grupp. Tiden i Green Team gav honom upplevelsen av en ostrukturerad tillvaro som han inte alls önskade sig. Detta blev till en hindrande för en positiv mekanism just då, men när projektet var över försvann detta hinder och möjliggjorde för mekanismen *upplevelse av social gemenskap* att ta plats och tillsammans med en *risktagande-mekanism* som gjorde så att Adam sökte sig till den nya utbildningen. Som hjälp för att förstå sambandet mellan de olika faktorerna i detta fall används även här KASAM, ERG och Maslows behovsteori.

Om man bara skulle se till insats och resultat, skulle man se att Adam deltog i projektet Green Team och att han idag har påbörjat en ny utbildning. I denna uppsats vissas de komplexa samband mellan olika faktorer som ledde Adam till detta resultat. Uppsatsen tar även upp skillnaderna mellan Adams och Kalles upplevelse och hantering av att projektet ibland var ostrukturerat. Det viktiga med att se till hur en individ har påverkats ger oss viktig information. Med den kunskapen kan man bättre förstå varför samma insats ger olika resultat för olika individer.

7.4 Förslag till vidare forskning

Som den tidigare forskningen visar finns det ett behov för att utveckla kunskapen om vilka aktiviteter som fungerar för vilka ungdomar. Som denna uppsats visar kan ett och samma projekt innebära enorma skillnader för två olika individer. Da Mata och Nyberg (2008) menar att det är viktigt att kartlägga ungdomens historik och kompetens för att få en helhetsbild och att därefter finna individanpassade lösningar. Arbetet med denna uppsats har fått mig att inse hur otroligt viktigt det kan vara. Genom att förstå en persons struktur och vilka villkor detta ger för hur

en insats kan komma att tas emot av individen, får vi en ökad förståelse för hur vi kan hjälpa individer till att aktivera önskade mekanismer. Vet man vilka mekanismer som är viktiga i ett visst sammanhang kan man hitta fler vägar för att nå samma resultat. Ett förslag till vidare forskning är därför att studera hur man kan använda sig av en persons bakgrundsinformation för att effektivisera arbetet och maximera resultaten.

Viktigt är även att fortsätta få nya kunskaper om *hur* effekterna har uppnås i ungdomsprojekten. Vidare forskning bör göras om hur insatsen påverkar ungdomarna för att veta effekterna nås på ett sätt man önskar. En insats kan, som analysen visar, ge ett positivt resultat för två människor, men två helt olika upplevelser på vägen dit. Det sociala arbetet bör inte bara sträva efter positiva resultat, utan att resultaten uppkommer på ett sätt som är så smärtfritt som möjligt för individen.

8 Avslutande reflektioner

Berglund (2009) menar att vi i dagens samhälle, när vi talar om arbetslöshet, lägger stort fokus på individen och dennes anställningsbarhet. Så blir även resultatet av de olika ungdomsprojekt som finns. Det är ungdomen som ska lära sig, bli social, få fler meriter och bli en attraktiv arbetstagare. Självklart ska de som behöver/vill ha hjälp att komma in på arbetsmarknaden få hjälp. Men vi får inte glömma att även samhället har ett ansvar. Om människor skolas till att bli dugliga arbetare får vi inte glömma bort att det även behöver finnas tillräckligt med arbeten att få. Och den arbetsmarknad som existerar idag innehåller ännu diskriminering som gör det svårare för vissa grupper att få anställning trots kvalifikationer.

Vad händer med de människor som höjer sin arbetsförmåga om de ändå inte lyckas få arbete? Vad gör det med deras självkänsla? Med dagens teknik försvinner många av de enklare arbetena och dagens arbetsmarknad utvecklas allt mer till att bestå utav mer och mer högkvalificerade yrken där kraven blir allt högre. Som Björklund (2009) tar upp så medför fler högre utbildade människor att de akademiska meriterna sjunker i värde för anställningsbarheten. Företagen går därför ifrån betygen som avgörande faktor för anställning och ser mer och mer till personlighet i sina bedömningar, vilket ställer ännu högre krav på individen att passa in i den rådande arbetstagnormen. (Björklund 2009)

Det sociala arbetet handlar om att hjälpa folk att må bra. Om att förbättra människors livskvalitet. Det är lätt att flyta med i samhällets förändringar och göra det som arbetsmarknadens vinstintresse kräver av mänskligheten. Frågan är när det räcker. När är människan tillräcklig? Vilken grad av press kan man ställa på människor att de ska förbättras för att passa in i en allt mer avsmalnad arbetstagnorm?

Jag är av den övertygelsen att ungdomsprojekten kan föra med sig mycket gott och i diskussionen beskrev jag vikten av en ökad kunskap inom området. Det sociala arbetet handlar dock inte bara om att förbättra individen, utan även om att förbättra samhällsvillkoren vi lever i. Jag vill därför avsluta denna uppsats med att påpeka, att samtidigt som vi arbetar för att motivera och hjälpa människor att bli *redo* för arbete, bör vi lägga lika stor kraft, om inte ännu större, på att det även ska finnas *plats* för dessa människor när de sen ska ta sig in på arbetsmarknaden.

9 Referenslista

Abrahamsson, B, & Andersen, J.A. (2000). *Organisation – att beskriva och förstå organisationer* (3: e upplagan). Malmö: Liber AB

Andersson, M (2006). Att känna sig arbetslös: kategori, identifikation och stigmatisering. Mäkitalo, Å (red.) *Att hantera arbetslöshet: Om social kategorisering och identitetsformering i det senmoderna*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet

Antonovsky, A (2005). *Hälsans mysterium*. 2. utg. Stockholm: Natur och kultur

Berglund, G. (2009) Anställningsbarhet: ett tecken i tiden. Berglund, G & Fejes, A (red.) (2009). *Anställningsbarhet: perspektiv från utbildning och arbetsliv*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Björklund, E. (2009) Hälsa och anställningsbarhet: en kritisk analys. Berglund, G & Fejes, A (red.) (2009). *Anställningsbarhet: perspektiv från utbildning och arbetsliv*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Blom, B & Morén, S (2011). Kritisk realistisk utvärdering. Blom, B; Nygren, L; Morén, S (red.) (2011). *Utvärdering i socialt arbete: utgångspunkter, modeller och användning*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Dalin, R & Jakobsson Lund, A (2007). *Utvärdering av Access: ett projekt om ungdomar, arbetslöshet och anställningsbarhet*. Härnösand: FoU Västernorrland

Da Mata, M & Nyberg, E (2008). *Klivet: Att aktivera arbetslösa ungdomar*. Tullinge: FoU Södertörn

Danemark, B. Ekström, M. Jakobsen, L. Karlsson, J. (1997) *Explaining Society: Critical Realism in the Social Sciences*. London: Routledge

Danemark, Berth (2003). *Att förklara samhället*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Ekonomifakta

<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Ungdomsarbetsloshet-per-manad/> hämtad 2012-01-31

Forslund, A & Nordström Skans, O (2006). *(Hur) hjälps ungdomar av arbetsmarknadspolitiska program för unga?* Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Houston, S (2010). "Prising Open the Black Box: Critical Realism, Action Research and Social Work" *Qualitative Social Work, March 2010*; vol. 9 no.1:73-91.

Infovoice

<http://infovoice.se/fou/bok/10000061.shtml> hämtad 2012-01-16

- Kazi, M.A.F (2000). *Realist Evaluation in Practice*. Sage Publications
- Kvale, S & Brinkmann, S (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Larsson (2005). Kvalitativ metod – en introduktion. Larsson, Sam; Lilja, J; Mannheimer, K (red.) (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Maslow, A (1987). *Motivation and personality*. 3. ed. New York: Harper & Row
- Nordström Skans, O (2004). *Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter?* Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
- Persson, A & Vikman, U (2010). *In- och utträdeseffekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
- Persson Thunqvist, D (2006). Identitetsarbete i kommunala ungdomsprojekt. Mäkitalo, Å (red.) *Att hantera arbetslöshet: Om social kategorisering och identitetsformering i det senmoderna*. Stockholm: Arbetslivsinstitutet
- Repstad, Pål (1999). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Schneider & Alderfer (1973) Three Studies of Measures of Need Satisfaction in Organizations. *Administrative Science Quarterly*, Vol. 18, No. 4 (Dec 1973), pp. 489-505. Johnson Graduate School of Management, Cornell University
<http://www.jstor.org/stable/2392201>
Hämtad 2011-11-16
- Stoehrel, V (2007). ”Vetenskapliga antagande och definitioner av begrepp. Normativa nedslag i en normativ kontext” Carlsson, Ulla (red): *Nordicum information* 1:2007
http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/245_stoehrel.pdf
Hämtad 2011-12-01
- SOU 2003:92. Utredningen om unga utanför (2003) *Unga utanför: slutbetänkande*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer
- SOU 2007:18. Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning (2007). *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar: delbetänkande*. Stockholm: Fritze
- Ungdomsstyrelsen 2005:10. *Fokus 05: en analys av ungas etablering och egen försörjning*. (2005). Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Ungdomsstyrelsen 2009:11. *Vägarna in: arbetet med unga i kommuner med lokala utvecklingsavtal*. (2009). Stockholm: Ungdomsstyrelsen

10 Bilagor

Bilaga 1

Information till informanterna

Information om uppsatsens syfte och din insats till undersökningsprocessen

Verksamheten Green Team vill genom sina aktiviteter och insatser upphöja arbetslösa och socialbidragstagare unga vuxnas social- och yrkeskompetens för att de blir attraktiva på arbetsmarknaden.

Syftet med denna studie är att undersöka de yttre och inre faktorer och processer som ledde till att vissa av deltagarna lyckades bli självförsörjande.

Vi vill tacka dig att du tar dig tid för att svara på våra intervjufrågor inför vår C-uppsats.

Vi vill informera dig om att din medverkan i denna studie är frivilligt, du kan när som helst avbryta den utan att förklara varför. Du kan även välja att avstå från att svara på de frågor som du bedömer känsliga på något sett. Du kommer att vara anonym i uppsatsen.

Vi kommer att spela in intervjun och sedan renskriver vi den. Materialet kommer att användas bara i uppsatsens syfte och ingen obehörig får ta del av det. Efter renskrivning kommer vi att radera inspelningen.

Den färdiga uppsatsen kommer att lämnas till Göteborgs Universitet och den kommer att läggas ut på Internet.

Om du vill ta del av uppsatsen eller om du av någon anledning vill kontakta oss innan dess hör gärna av dig till oss på nedanstående mailadress.

Med vänliga hälsningar

Sara Hassanvan
Sara_hassanvan@hotmail.com

Ilona Tóth
ilona.toth@angered.goteborg.se

Elisabeth Persson
elisabeth.persson@larjedalen.goteborg

Vår handledare är Pierre Engström
pierre.engstrom@socwork.gu.se

Göteborg den.....

Underskrift.....

Bilaga 2

Intervjuguide – intervju med deltagarna

Bakgrundsfrågor

- Ålder
- Kön

Fakta

- Familjebakgrund
- Föräldrarnas arbetsbakgrund
- Nuvarande familjesituation
- Uppväxt
- Född i Sverige alt. hur många år bott i Sverige?
- Utbildning

Livssituationen innan Green Team

- Vad gjorde du innan Green Team?
- Vad hade du för arbetslivserfarenheter innan Green Team?
- Hur länge var du arbetslös?
- Hur upplevde du arbetslösheten?
- Vad såg du för fördelar och nackdelar med att vara arbetslös?
- Hur såg dagarna ut när var arbetslös?
- Hur länge var du socialbidragstagare?
- Vilka erfarenheter har du från arbetsförmedlingen och socialtjänsten?
- Hur kom det sig att du började på Green Team?
- Vad fick du för information om projektet från arbetsförmedlingen och socialtjänsten innan projektstart?
- Anser du att du fick tillräcklig kunskap om vad som finns i fråga om hjälp och stöd och hur det funkar, vilka samarbeten som finns?
- Har du fått något annat stöd privat i din omgivning eller annat stöd utanför Green Team?

Känslor

- Hur kände du under tiden du var arbetslös?
- Hur var din tro på framtiden innan projektet?
- Vad hade du för drömmar och mål?

Frågor om tiden på Green Team

- Vilka förväntningar hade du när du började i projektet?
- Uppfylldes dessa förväntningar?
- Vad var bra med Green Team?
- Vad var dåligt med Green Team?
- Vad tycker du fattades i Green Team?
- Hur upplevde du gruppen, ledarna? (Ex. var de behjälpliga, stränga, lätt att förstå vad de menar, dominerande, ödmjuka, tydliga osv.)
- Hur upplevde du dig själv i det hela? (Aktiv, tillbakadragen, inställning, fattar vad som händer, tvingande. Förändrades dessa känslor genom projektets gång?)

- Hur var strukturen i Green Team? (Ex. Var det tydligt vad som skulle göras, vecko- månadsstruktur, vilka regler som gällde?)
- Fick du nya vänner i projektet?
- Kändes projektet tvingande?
- Vad betydde det för dig att börja i Green Team? – vilken skillnad gjorde det i olika delar av ditt liv? (Ex. arbetets betydelse socialt, ekonomiskt, rutiner, hälsa m.m.)
- Vad kunde ha gjorts bättre i Green Team?
- Hur skulle du utforma projektet om du hade varit ansvarig för ett eget Green Team?

Nuvarande livssituation

- Vad gör du nu? (sysselsättning, försörjning)
- Hur kommer det sig att du har den sysselsättning du har idag?
- Fördelar och nackdelar med att ha en sysselsättning
- Vad vill du bli i framtiden? – planer, drömmar

Reflektion

- Har Green Team någon del i att du har den sysselsättningen du har idag?
- Hur tror du att ditt liv sett ut idag om du inte hade gått på Green Team?
- Vad har du fått ut ur projektet? (Ex. Utöver att bli självförsörjande. Börjat träna? Slutat röka? Ökat självförtroende)
- Tankar om samhället och delaktigheten i samhället.

Övriga frågor

- Har du tagit körkort? - hur har det ändrat ditt liv och självbild?
- Har du någon religion, traditioner, uppfostran eller liknande som är viktigt för dig i livet?
- Ändrades din boendesituation med hjälp av Green Team?

Frågor om begreppet job ready

- Har du hört begreppet job ready?
- Vad innebär begreppet job ready för dig?
- Tycker du att Green Team hjälpte dig att bli mer job ready?
- Tror du att Green Team hjälpte övriga deltagare att bli mer job ready?

Bilaga 3

Intervjufrågor – intervju med projektledaren

När började projektet?

Vilka teorier/tankar/idéer ligger till grund för utformandet/startandet av projektet?

Målformuleringar?

Är Green Team utformat efter någon speciell modell/metod?

Hur finansieras projektet?

Åldersgrupp, anledning till åldersval?

Vad har ungdomarna för bakgrund?

Hur många ledare?

Skillnad mellan de tre första månaderna praktik och den fortsatta anställningsperioden? Vad har praktikdelen för funktion?

Samarbetar ni med andra organisationer, myndigheter osv.?

Vad innebär Job Ready?

Vad innebär social kompetens?

På vilket sätt blir ungdomarna mer arbetsredo av att få ökad social kompetens?

Vad tror du det är som motiverar ungdomarna?

Vad i projektet tror du har haft mest betydelse för ungdomarna?

Vilka problem har uppstått inom projektet?

Hur mycket inflytande/valmöjligheter har ungdomarna i projektet?